

BIBLIOTECA
ANDREI POPOVICI

~~II 13327~~

POLITICA NOASTRA

ȘI

ISTORIA

BUCUREȘTI

Atelierele ziarului „Adeverul“

Strada Sărindar, No. 11

1912

15
66
207/210
40-
ANDREI POPOVICI

POLITICA NOASTRA

ȘI

ISTORIA

BUCUREȘTI

Atelierele ziarului „Adeverul”

Strada Sărindar, No. 11

1912

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITĂȚII
BUCUREȘTI
COTA 1.155634

655/03

B.C.U. Bucuresti

C20043693

2c 240/12

Pentru ca să poți judeca, cu bună dreptate, o cauză, trebuie să o cunoști și, cu cât cunoștința este mai complectă cu atât judecata va fi mai dreaptă.

Rebelul din Balcani, a dat naștere la fel de fel de aprecieri al căror fond în mare parte, nu se bazează de cât pe o modalitate de gândire necomplectă, unilaterală, pătimase și în necunoștință de cauză.

Rebelul acesta ne-a trezit pe noi românii ca dintr'un somn profund. Ne deșteptăm, ne uităm în dreapta, ne uităm în stânga, nu ne credem ochilor, și ne întrebăm, ce facem? sau ce se încerc alții să facă cu noi?

Surprinși de alianța statelor balcanice, vecinele noastre, neștiutori, deși în imediata lor apropiere, și în neconținut contact cu ele, de ceea ce au preparat, neștiutori de valoarea lor ca oameni și ca armată, cum și, neștiutori, de același lucru, la inamicul lor, Turcii, evenimentele ne-au surprins.

Avem și noi armata noastră și ne fălim cu ea, avem și noi poporul românesc, ager, sprinten și la corp și la minte, sântem și noi un popor de 14 milioane de suflete, urmași de războinici-romani ai legiunilor romane și a Dacilor, avem și noi aspirațiile noastre, idealul nostru național, cum au

4

Bulgarii, Sirbii, Ungurii, Germanii, Italianii, cum îl au toate națiunile care se respectă, sântem o națiune mare și omogenă.

Și ne întrebăm, ce ne facem noi?

Pentru a răspunde acestui ce ne facem noi? cel mai bun lucru este să stabilim premisele, pentru că, apoi, să ajungem la aceeași concluziune de fer.

Și care sânt premisele unui popor?

Istoria lui, istoria bucuriilor, istoria suferințelor lui, istoria statelor cari i-au făcut bine, istoria statelor cari iau făcut rău, cari îl înconjoară, istoria statelor cari l'au ajutat, cari l'au răpit, l'au despoiat, pentru că această istorie este marele judecător, acestui judecător și judecăței lui trebuie să se supue tot românul.

Din această istorie este plămădit sângele, corpul inteligenta, aspirațiunile românului — de aproape 2000 (două mii) de ani — și acest lucru mi-l propun să-l fac.

Nu voi scrie o istorie mare, voi pune, foarte pe scurt, în evidență, voi scoate în relief punctele principale.

Nu voi spune de exemplu, de un om, particularitățile sale de treci zi, de treci noapte, ci, voi spune punctele caracteristice cari să-i stabilească, în câteva exemple, întregul său caracter.

Istoria este așa de mare, este așa de vastă, încât departe de mine putința ori pretențiunea, de a o scrie. Voi forma un mic catechism al istoriei necesare românilor, catechism pe care fiecare român să-l poată purta în buzunar și care să-i dea o oglindă fidelă de ceea ce este și ceea ce trebuie să fie. Deci scurt.

Voi lua pe rând istoria statelor cari ne interesează și voi începe cu mahomedanii.

Mahomedanii

Mohamed, întemeietorul Islamismului, — Islam însemnează „resemnarea“ în „așa a voit Dumnezeu“ — se născu, la anul 570, în Mecca, ca fiu al lui Abdallah și al Aminei, rămânând copil orfan și moștenind o sclavă și cinci cămile.

Mohamed trecu timpuri foarte grele. Renegat, în propoveduirea lui, chiar de familia sa, singurii săi sprijin și adept era femeea lui Cadija căreia i se asociază fetele și fiul adoptiv Seid. Apoi, veni în ajutor Abu Bekr, bogatul negustor, devenit în urmă cel dintâiu Calif, apoi, Otoman, devenit al 3-lea Cali și acesta din dragoste pentru Rukeija fata lui Mohamed, mai târziu, unchiul său Hamza și tânărul Omar devenit al 2-lea Calif.

Mohamed este persecutat de Koreisi și scapă de moarte, în 16 Iunie 622, fugind la Medina.

De atunci începe anul „Hegyra“ Islamismului.

Maurii

Mahomedanii au intrat pe două căi opuse în Europa. Maurii, din Africa, pe la Gibraltar, în Spania; Turcii, din Asia mică, pe la Galipoli, în peninsula balcanică.

În anul 711, șeful arabilor, Muza, trimete pe comandantul său Taric, cu 7000 de arabi călăreți să cucerească Spania.

Taric trece din Africa, pe la stâncile lui Hercule, numite de atunci stâncile lui Taric—Gebel al Taric—Gibraltar, în Spania, învinge, în bătălia dela Xeres de Frontera pe Roderich, regele Westgotilor, cari

stăpâneau Spania; Roderich învins, după o luptă de șapte zile, fuge și în fugă să înecă. Așa începe domnia Maurilor mahomedani în Spania.

Nu e vorba, este o mare diferență între mahomedani-mauri și turci. Maurii au adus în Spania cultura, științele, astronomia, arta, pe când turcii nu au adus, în peninsula balcanică, de cât coranul și fanatismul omului incult și crud căruia i se pune în mână o sabie.

De aici arabii deciseră să cucerească Europa întreagă, trecând prin Franța.

Califul încredințează comanda arabilor, lui Abder Rahman, care, declarând „dihad“ adică resbelul sfânt contra creștinilor, concentrează pe mahomedani din Syria, Egipt și Africa în Spania și cu ei trece Pireneii, devastează Gasconia, cucerește Bordoul și incendie soburgurile orașului Poitiers. Aici îl întâmpină Carol Martel cu bandele sale franco-germanice.

Una din cele mai mari lupte din istoria omeii avu loc.

Cavalerii creștini, îmbrăcați în armurile lor de fer și trupele de Arabi și Berberi, jumătate goi, încălecați pe niște cai de foc. Trei zile ținu lupta, în Octombre 732, noaptea arabii se retraseră părăsind câmpul de bătae fără de a fi fost învinși. Abder-Rahman căzuse în bătălia cu care se termină și pofta de expansiune a islamismului în Europa occidentală.

În anul 755 Abasizii nimiciră dinastia Omayyazilor în Africa, cel din urmă moștenitor al lor, Abder-Rahman scăpă cu viață, se refugie în Spania. El întemeie regatul Cordovei.

Sub Abd er-Rahman III, 912—961 populațiunea arabo-mahomedană a Spaniei atingea cifra de 25 de milioane de suflete. Splendida Spanie a Maurilor.

Cordova avea 500.000 locuitori, 113.000 de case și 3000 de moschee, Spania avea palatele cele mai splendide. Alcazarul etc.

Pe lângă Cordova, erau Granada cu Alhambra, Sevilla, Toledo, etc. etc., erau școli, universități, biblioteci, academii, câte de toate.

Punctul culminant îl ajunseseră Arabii mahomedani, în Spania, sub Al Manzur, după moartea lui urmară lupte și desbinări interne.

Profitând de această decadentă, Spaniolii creștini începură o luptă cu succes, în contra mahomedanilor.

În secolul al XII-lea neînțelegerile și starea de decadentă a califatului arab înlesni regilor creștini un atac atât de riguros în cât, Arabii din Spania, se văzură nevoiți să ceară ajutorul fraților lor din Africa.

Ajutorul cerut al Almoravizilor sosi, comandat de Iusuf, care, opri în lupta dela Zalaca, înaintarea creștinilor aliați. După Almoravizi intrară în Spania și Almohazii în anul 1150.

Dar cerbicia maurilor spanioli fusese înfrântă chiar în secolul XII-lea, numai neunirea și trândăvia diferiților regi creștini cari se certau și se războiau între dânșii fu cauza că arabii se mai putură ține încă trei secole în Spania.

După bătălia dela Ourique, 1139, conții Portugaliei luară titlul de regi.

În 1137, Petronela de Aragonia se mărita cu contele Ramon de Barcelona, unindu-și statele.

În 1238 se cucerii Valencia.

Regi Castiliei cuceriră, în 1236, Cordova, în 1248 Sevilla, în 1263 căzu și Murcia în mâinile creștinilor.

Cu măritișul Isabellei de Castilia cu Ferdinand de Aragonia se uniră Catalonia cu Aragonia.

La 1492, Ferdinand cucerește Granada, el învinge pe Boabdil ultimul rege Abenseragiu al maurilor.

O parte din mauri trec în Africa, altă parte devin creștină, mauriștii.

Filip II gonește, în 1570, o mare parte din mauri rămași. Filip III îi gonește pe toți, mai erau peste jum. de milion. Maurii trec toți în Africa de unde au venit, ducând cu ei bogățiile de artă, inteligență și cultură și lăsând Spania pe mâna celei mai negre ignoranțe, pe mâna Inquișițiunii.

Dela 711 până la 1570 Maurii stăpâniră în Spania.

Turcii

În secolul al 8-lea, o semintie a turecilor, locuitori din Turan, trecuți la Islamism, năvăliră, sub conducerea Seldciucilor, în Asia de vest. În anul 1225 Suleiman I ocupă Armenia; fiul său Ertogrul ocupă Frigia nord-vestică; apoi Osman I, după care turcii își iau numele de Osmanlii, ocupă la 1368 insula Chios cum și o mulțime de orașe la coastele Asiei mici.

Fiul lui Osman, Uchran, ia, în anul 1326, fortăreața Brussa, și la 1340, Niceia și Nicomedia. Fiul său, Suleiman trece în 1356 în Europa și cucerește parte din Helespont cu Galipoli; el instituie trupa Ianiciarilor ce însemna *trupa nouă*. Murad I-iu cuceri Tracia și făcu, în anul 1365, din Adrianopol capitala sa.

Tot la Adrianopol, 1371, el bătu pe sârbi și pe bulgari făcându-i tributari. În anul 1389, Murad I repurtă contra sârbilor marea victorie dela Kosovo în care căzu și el și țarul sârbilor Lazar, dar nimici și libertatea Sîrbiei.

Urmașul său, Baiazed, supune întreaga Bulgarie, Macedonie, Tesalie și Elada. În 1396 Baiazed învinge pe Sigismund al Ungariei la Nicopoli.

De aci urmară timpuri grele pentru turci. Inva-
ziunea mongolă sub Timur, care făcu prizonier
chiar pe Baiazed.

Numai sub Murad 2-lea, după victoria sa dela
Varna, din 1444, în care nimici pe unguri sub re-
gele lor Wladislaw I și cea din 1448, dela Kosowo,
în care nimici din nou pe unguri sub Ioan Huniade
care căzu și prizonier, se restabili domnia definitivă
turcească în Ungaria și în întreaga peninsulă bal-
canică și Peloponez. În anul 1453, Mohamed al 2-lea
luă și Constantinopolul.

Toate țările căzură din nou în mâinile turcilor: În
anul 1456 Bulgaria, Serbia și Muntenegru, în 1461,
imperiul Trebizondei, 1463 Bosnia, în 1475 Crimeea
cu chanul Tătarilor, în 1499 Dardanelele.

Selim bătu, în anul 1514 pe șahul Persiei și cuceri
Armenia, în 1517 bătu pe Mameluci și luă Siria, a-
poi luă Palestina și Egiptul și luând și titlul de Calif,
fu recunoscut stăpân al Meccei și Medinei. Sultanul
Suleiman luă la 1521 Belgradul, la 1522 insula Ro-
dos, la 1526 nimici, la Mohaci, întreaga armată un-
gurească cu regele lor cu tot și înființă pașalicul
turcesc Budapesta, pașalic care a durat 173 de ani,
la 1529, sultanul Suleiman asedie fără succes Viena,
apărată de Nicolae Salm, în 1533 Transilvania de-
vine tributară și vasală, iar în 1540 Selim cuceri
Venetia și insulele din marea Aegeică cum și pose-
siunile ei din Peloponez. În 1533 cuceri Georgia și
Mesopotamia, în 1669 insula Creta și în 1683 toată
Grecia. În anul 1687 deveniră tributare Turciei Po-
dolia și Ucraina.

În tot acest timp de teroare turcească România și
Moldova au rămas respectate de turci.

Mohamed II puse, în anul 1460, tribut Munteniei și
Selim I, în 1513, Moldovei, respectându-le așezămin-
tele și libertatea.

Flota turcească stăpânea toate mările, dela Gi-
braaltar până în Oceanul Indic. Toate statele barba-

resci din Africa de Nord erau supuse lui Suleiman al 2-lea.

Un imperiu colosal al turcilor.

Cu Suleiman al 2-lea imperiul turcesc a ajuns la apogeu, de aci încolo începe declinul său când mai încet când mai repede, dar constant. Turcii de odinioară trăiesc astăzi numai în imaginațiunea teroarei produsă de vechea lor tradițiune. Acei turci mai nu există în realitate de mult. „Vin Turcii“, era o vorbă de spaimă, cum era la Romani aceea de „Hannibal ad portas“, și una și alta aparține istoriei trecutului, și nu se mai potrivesc de loc cu realitatea lucrurilor din ziua de azi.

În anul 1571 Venetienii nimicesc la Lepanto flota turcească. În anul 1574 se urcă pe tron sultanul Murad III, care, pentru a ajunge sultan, asasinează pe cei 5 frați ai lui, acelaș procedeu îl întrebuintează la 1595, Mohamed III, care pune să sugrume pe cei 19 frați ai săi, în 1617 se detronează Mustafa I, ca nebun, în 1621, Osman II moare asasinat de ieniceri. Același lucru se întâmplă, la 1648, lui Ibrahim, care moare strangulat de Ianiceri.

Încă odată devin turcii teribili sub Mahomed IV (1648—1687). El bate pe Venetieni, ia Austriei Gran și Neuhausel, cucerește Creta și ia Poloniei Podolia și Ucraina.

În 1683 Mohhamed IV pornește contra Vienei pe care o asediază. Cu toată bravura asediatorilor, conduși de contele Rudiger de Stahremberg. Vienna era pierdută.

Turcii ajunseseră să submineze întăriturile Vienei pînă la Burgul împărătesc. Numai acum vreo 25—30 de ani, cînd s'a dărîmat Löwelbastei spre a se mări accesul la palat, s'a descoperit o suterană mină plină de butoaie de iarbă încă din timpul turcilor.

Norocul Vienei fu mare și salvatorul ei este Sobieski, regele Poloniei, care veni cu polonezii săi în ajutorul Vienei, apărînd deodată într'o diminea-

ță, pe muntele Kahlenberg din fața Vienei. Turcii surprinși sunt atacați de călăreții polonezi și fug în dezordine. Austria a plătit mai târziu acest serviciu mare Poloniei, luând partea sa la împărțirea acesteia.

În anul 1687 norocul armelor se schimbă.

Austria bate pe turci la Mohaci și intră în Serbia, iar Venetienii recuceresc Peloponezul și Kefalonia.

În 1697 prințul Eugen de Savoia bate pe Mustafa al 2-lea la Zenta și încheie pacea dela Carlovitz.

Austria câștigă dela turci Ungaria și Transilvania; Rusia Azovul, Polonia, Podolia și Ucraina și Venetia ia Peloponezul întreg.

Turcii nu respectă pacea dela Carlovitz și atacă din nou Austria, înaintând cu o armată de 150.000 de oameni spre Peterwardein.

Tot prințul Eugen, eroul dela Zenta, bate în 1716 această armată și apoi în 1717 cucerește Belgradul.

În anul 1718 turcii încheie pacea dela Pasarovitz.

Austria ia Turciei Belgradul, Sirbia, Bosnia, cum și o parte din România, până la Olt.

Sub Mustafa III rușii ocupă, în 1769, Moldova și România, iar flota rusească nimicește, în 1770, pe cea turcească la Ciecime. În 1773 rușii intrară în Bulgaria.

Abdul Hamid I încheie, în anul 1774, pacea de la Cuciuc Cainargi, cedind Crimeea, toate localitățile de pe coasta de Nord a mării Negre, cum și dreptul de protectorat asupra Moldovei și României.

În anul 1774, după retragerea rușilor, Austria ocupă militarmente Bucovina, iar prin convențiunea din 1775 Turcia cedează formal Austriei Bucovina. Astfel am pierdut noi Bucovina și Austria și-a însușit-o.

În anul 1788 Turcia declară din nou rebel Rusia, care se aliase dela 1786 cu Austria. Armata rusească

că, sub Suvarow, bate pe turci la Râmnicu-Sărat ; în schimb, turcii bat, în diferite rânduri, armatele austriace și astfel se încheie pacea—după intervențiunea Prusiei — la Sistov, cu Austria și la Iași cu Rusia.

Dela 1789—1808 urmează o serie de asasinate, crime și revolte în Turcia, așa că, în 1808, nu mai rămase, din toată familia lui Osman, decât un singur descendent, Mahmud II. El reprimă revolta Ianicierilor și le nimicește corpul, el omoară și pe Ali pașa Tebelin din Ianina, dar este forțat de Rusia să recunoască, în sensul cererii ei, raporturile de stat, față de Serbia și de principatele dunărene.

În 1827 flotele unite ale Rusiei, Engliterei și Franței nimicesc flota turco-egipteană la Navarino.

În 1828 rușii intrară în Bulgaria și în Armenia, ocup Varna, Kars și Ahalzih, în 1829, Erzerumul. Generalul Dibici ajunge chiar înaintea Adrianopolului.

Și aici, tot în urma mediațiunii Prusiei, se încheie pacea, prin care Turcia dă Rusiei gurile Dunărei și Ahalzih, și confirmă privilegiile principatelor dunărene, cum și ale Serbiei mărite, recunoscând și independența Greciei.

În acelaș timp Mehmed Ali, pașa Egiptului, caută a se scăpa de Turcia. În 1831, fiul său adoptiv, Ibrahim pașa, intră în Siria, bate de trei ori pe turci, cucerește Aca pînă la Kiutahia, unde se încheie pace. Mehmed Ali devine vice-rege ereditar și devine pe viață administratorul Siriei și al Cretei, iar Ibrahim pașa al Adnei și al Tarsosului.

În tratatul dela Hunkiar-Skalesi Turcia se obligă să închidă Dardanelele tuturor inamicilor Rusiei, nelăsînd liberă trecerea nici unui vas de războiu strein în marea Neagră.

În 1839, Mehmed Ali bate armate lui Mahmud la Nisib, și capturează flota turcească la Alexandria.

Quadrupala alianță: Englitiera, Rusia, Austria și

Prusia salvează, în 1840 Turcia, iar în 1841 se încheie la Londra, tratatul Dardanelor prin care Turcia se obligă să închidă Dardanelele vaselor de războiu străine.

În 1853 Austria intervine și obține retragerea trupelor turcești din Muntenegru, trupe cari bătuseră pe Montenegrii răsculați.

În acelaș timp, Rușii cerură Turciei un tratat formal în ceea ce privește privilegiile ce trebuie să acorde bisericii ortodoxe.

Respingerea acestei cereri este cauza rebelului turco-rus, numit rebelul Crimeei.

Pacea de la Paris, din 1856, proclamă egalitatea tuturor cetățenilor Turciei; libertatea religioasă, drepturi egale la funcțiuni, școală, tribunale mixte, etc. etc. Turcia primește gurile Dunărei, iar Moldovei i se dă o parte din Basarabia răpită de ruși la 1812, apoi se recunoaște și autonomia principatelor dunărene, garantată de puteri, contra plății unui tribut Turciei.

În 1859 Franța ajunge la rezultatul alegerii lui Cuza, ca prinț al principatelor-unite.

În Serbia Alexandru Karagheorghevici fu silit să abdice și să rechemă octogenarul Obrenovici.

Războiul Crimeei a îndatorat mult Turcia. În 1861 intrările erau de 180 milioane, cheltuelile de 280 milioane mărci. La 1861 Turcia tipări pentru 1250 milioane piastri monedă hârtie cu curs forțat.

Starea omului bolnav—cum se numea Turcia—se agravează din ce în ce, sărăcia provinciilor turcești este la ordinea zilei; numai funcționarii cu bacșipurile și economiile și bancherii se îmbogățesc în Turcia.

La 1861 se urcă pe tron Abdul Aziz, caprițios, despot și melancolic. Decăderea Turciei merge cu pași repezi, asasinate, măceluri îngrozitoare pustiesc Turcia întreagă.

În 1866 Serbia cere îndepărtarea trupelor tur-

că, sub Suvarow, bate pe turci la Râmnicu-Sărat ; în schimb, turcii bat, în diferite rânduri, armatele austriace și astfel se încheie pacea—după intervențiunea Prusiei — la Sistov, cu Austria și la Iași cu Rusia.

Dela 1789—1808 urmează o serie de asasinate, crime și revolte în Turcia, așa că, în 1808, nu mai rămase, din toată familia lui Osman, decât un singur descendent, Mahmud II. El reprimă revolta Ianicerilor și le nimicește corpul, el omoară și pe Ali pașa Tebelin din Ianina, dar este forțat de Rusia să recunoască, în sensul cererei ei, raporturile de stat. față de Serbia și de principatele dunărene.

În 1827 flotele unite ale Rusiei, Engliterei și Franței nimicesc flota turco-egipteană la Navarino.

În 1828 rușii intrară în Bulgaria și în Armenia, ocup Varna, Kars și Ahalzih, în 1829, Erzerumul. Generalul Dibici ajunge chiar înaintea Adrianopolului.

Și aici, tot în urma mediațiunii Prusiei, se încheie pacea, prin care Turcia dă Rusiei gurile Dunărei și Ahalzih, și confirmă privilegiile principatelor dunărene, cum și ale Serbiei mărite, recunoscând și independența Greciei.

În acelaș timp Mehmed Ali, pașa Egiptului, caută a se scăpa de Turcia. În 1831, fiul său adoptiv, Ibrahim pașa, intră în Siria, bate de trei ori pe turci, cucerește Aca pînă la Kiutahia, unde se încheie pace. Mehmed Ali devine vice-rege ereditar și devine pe viață administratorul Siriei și al Cretei, iar Ibrahim pașa al Adnei și al Tarsosului.

În tratatul dela Hunkiar-Skalesi Turcia se obligă să închidă Dardanelele tuturor inamicilor Rusiei, nelăsînd, liberă trecerea nici unui vas de războiu strein în marea Neagră.

În 1839, Mehmed Ali bate armate lui Mahmud la Nisib, și capturează flota turcească la Alexandria.

Quadrupala alianță: Englitiera, Rusia, Austria și

Prusia salvează, în 1840 Turcia, iar în 1841 se încheie la Londra, tratatul Dardanelor prin care Turcia se obligă să închidă Dardanelele vaselor de războiu străine.

În 1853 Austria intervine și obține retragerea trupelor turcești din Muntenegru, trupe cari bătuseră pe Montenegrinii răsculați.

În acelaș timp, Rușii cerură Turciei un tratat formal în ceea ce privește privilegiile ce trebuie să acorde bisericii ortodoxe.

Respingerea acestei cereri este cauza resbelului turco-rus, numit resbelul Crimeei.

Pacea dela Paris, din 1856, proclamă egalitatea tuturor cetățenilor Turciei; libertatea religioasă, drepturi egale la funcțiuni, școală, tribunale mixte, etc. etc. Turcia primește gurile Dunărei, iar Moldovei i se dă o parte din Basarabia răpită de ruși la 1812, apoi se recunoaște și autonomia principatelor dunărene, garantată de puteri, contra plății unui tribut Turciei.

În 1859 Franța ajunge la rezultatul alegerei lui Cuza, ca prinț al principatelor-unite.

În Serbia Alexandru Karagheorghevici fu silit să abdice și să rechemă octogenarul Obrenovici.

Războiul Crimeei a îndatorat mult Turcia. În 1861 intrările erau de 180 milioane, cheltuelile de 280 milioane mărci. La 1861 Turcia tipări pentru 1250 milioane piastri monedă hârtie cu curs forțat.

Starea omului bolnav—cum se numea Turcia—se agravează din ce în ce, sărăcia provinciilor turcești este la ordinea zilei; numai funcționarii cu bacșișurile și economiile și bancherii se îmbogățesc în Turcia.

La 1861 se urcă pe tron Abdul Aziz, caprițios, despot și melancolic. Decăderea Turciei merge cu pași repezi, asasinate, măceluri îngrozitoare pustiesc Turcia întregă.

În 1866 Serbia cere îndepărtarea trupelor tur-

cești de pe teritoriul ei și o obține în 1867, gratie existenței Austriei.

În 1875 Turcia se declară în imposibilitate de a plăti mai mult de 50 la sută din procentele datoriei sale de 5 miliarde franci. În Herțegovina începe o revoluțiune, în 1876 turcii asasinează, în Salonic pe consulul german și pe cel francez.

În noaptea de 30 Mai 1876 Abdul Aziz moare asasinat, în locul lui se sue pe tron Murad V.

La 2 Iulie sîrbi trecură în Turcia fiind susținuți de Rusia cu voluntari, bani, arme și munițiuni; ea le trimise și pe generalul Cernaieff.

Turcii înving definitiv pe sîrbi la Alexinat și înaintează asupra Belgradului, numai telegrama țarului Alexandru II, trimisă din Livadia, oprește pe turci să cucerească întreaga Serbie.

Murad V înnebunește, urmează fratele său Abdul Hamid II, care retrage trupele turcești din Serbia.

Și atunci ca și, contele Berchtold, acum, Engllitera propune o conferință care să aranjeze trebile în peninsula balcanică, păstrând integritatea Turciei.

În momentul cînd conferențiarii se întruneau la Constantinopol, Midhad pașa proclamă Constituția în Turcia.

Conferința se desparte fără de rezultat, Parlamentul cel nou turcesc, compus din 140 de turci și din 60 de creștini, respinse cu unanimitate concluziunile ei.

În 1877 Midhat pașa fu exilat și omorît la Brussa. Rusia declară războiul Turciei. După luptele dela Plevna și intervenția armatei române, armata turcească fu sfărâmată. Rușii ajunși înaintea Constantinopolului dictează armistițiu la Adrianopol, după care urmă pacea dela San-Stefano, 3 Martie 1878.

Condițiunile de pace întîrziară să se îndeplinească din cauza conflictului dintre Rusia și Engllitera. O flotă engleză intră în marea Marmara. Engllitera luă

sub protecțiunea ei, posesiunile asiatice ale Turciei și ocupă Cipru.

În ziua de 13 Iulie 1878 se termină congresul din Berlin. Turcia reprimi Aladșkert și Bajezid din Armenia.

Bulgaria deveni principat autonom și se mărgini la teritoriul din nordul Balcanilor împreună cu Sofia, Rumelia de ost se redete Turciei, Austria ocupă Bosnia și Herțegovina, Grecia căpătă dreptul asupra părții de sud a Tesaliei și Epirului cu Larisa și Ianina. România primi Dobrogea în schimbul Basarabiei pe care o luă Rusia. Despăgubirea de războiu acordată Rusiei fu de 802 milioane franci.

România și Serbia deveniră independente, Muntenegru se mări. Turcia pierdu pe lângă Dobrogea și o parte din Armenia. Pacea definitivă cu Turcia se încheie la 8 Februarie, 1879.

Turcia declină și ca putere mare și ca finanțe tot mai rău, agonia omului bolnav este începută. Grecia ia aproape întreaga Tesalie și provincia epirotică Arta. Montenegro ia din Albania portul Dulcigno în marea Adriatică, ba chiar, în 1882 englezii ocupă militărește Egiptul, Tunisul fu luat de Franța. În 1885 prințul Alexandru de Battenberg al Bulgariei încorporează Rumelia de răsărit. În 1897 Grecia declară război Turciei, fură însă învinși de turcij la Domocos, Turcia se mulțumi cu o despăgubire de războiu de 75 milioane de franci.

În fine, în anul acesta Turcia mai perdu Cirenai-ca-Barca și Tripolisul și are de suportat resbelul și consecințele lui dezastruoase a coalițiunii balcanice, Bulgaria, Sirbia, Grecia și Muntenegru.

Ce drum a făcut Turcia dela apogeul ei din 1699 până la aproape complecta ei decădere din anul acesta?

Ce a mai rămas din teribila Turcie, ajunsă de două ori sub zidurile Vienei și ce mai este Turcia de astăzi?

Turcia dispăre din Europa și din imensa pată roșie care se răspîndise odinioară asupra Europei, Asiei, Arabiei și Africei, nu a mai rămas decît o mică fâșie în Europa și niște resturi în celelalte continente.

Populațiunea Turciei—înaintee de resbel—in Europa număra 6.142.340 suflete, din aceștia numai un milion osmanlii. În Asia, Turcia mai are o populație de 16.898.700 suflete din cari nici jumătate nu sînt osmanlii.

Turcia Europei cuprinde 169.000 km. cu 35 locuitori pe km. Locuitorii ei se împart în 1.250.000 albanezi, 1.000.000 români, 1.000.000 greci, 2 milioane bulgari, sîrbi și alte naționalități și un milion osmanlii.

Aceasta era starea Turciei înainte de începerea resbelului actual. Din toată marea de odinioară nu a mai rămas în Europa, Asia și Africa decît 23 de milioane de locuitori supuși Turciei, împrăștiati pe un teritoriu de aproape 3.170.000 km, adică 8 locuitori pe km, și din aceștia un milion osmanlii în Europa și aproape 9 milioane în restul posesiunilor rămase Turciei pe celelalte 3 milioane de kilometri pătrați.

Bulgaria

Să ne aruncăm o privire și asupra inamicilor Turciei, din cari cel mai important este Bulgaria.

Poporul bulgar este de origine finică-ural-altaică, are aceeași origine ca și turcii, tătarii, maghiarii, mongolii, tunguzii, coreanii și japonezii.

În secolul al 5-lea, părăsind ținuturile lor dela Volga, străbătură pînă în Moesia, pustiiră apoi Tracia și unindu-se cu Hunii Pontului amenințară chiar Constantinopolul.

Numai pe la anul 680 ei formară statul bulgarilor dela Dunăre. Aici se amestecară cu slavii cărora le adoptară și limba și creștinismul la anul 864.

Fiul chanului bulgar Boris, Simion, asedie de două ori Constantinopolul și cuceri partea cea mai mare a peninsulei balcanice, luând numele de țar al bulgarilor și grecilor, nume păstrat până la cucerirea Bulgariei de către turci.

Simion instalează și patriarhatul bulgar, independent de cel din Constantinopol.

Imperiul bulgar se compunea din Tracia, Macedonia, Tesalia, Epir și Albania; sîrbii și bizantinii le plăteau tribut. În anul 927 muri Simion și imperiul bulgar decăzu foarte iute.

Încă odată încercă țarul Samuil, care avea reședința la Ochrida, să reconstitue imperiul bulgar, fu însă învins de împăratul Bizanțului, Basilios II. La 1018, căzu, la asediarea orașului Durazzo, țarul bulgar Ioan Wladislaw. Împăratul Basilios fini rebelul, care durase 40 de ani, cu complecta supunere a bulgarilor.

În 1186, frații Petre și Asin refac, pentru a treia oară, imperiul bulgar, cu reședința Țarilor la Tîrnova, între Balcani și Dunăre; Țarul Asin II recuștigă aproape tot imperiul lui Simion, ia Albania și cu ea accesul la marea Adriatică.

În urmă, imperiul bulgar pierdu partea de sud care fu cucerită de bizantini, iar partea de vest, împreună cu Macedonia pînă la Salonic, fu cucerită de Țarul Ștefan Dușan al sîrbilor.

Cînd Turcii intrară în Europa, imperiul bulgar se mai compunea din linia dela Dunăre pînă la Rodope în care intra și Filipopolul și din linia dela marea Neagră pînă la Kostendil.

Cel din urmă țar de Tîrnova, Ioan Șisman III, se supuse, la 1366, sultanului Murad I, plătindu-i tribut.

După bătălia dela Kosova, în care Bajazed bătu, în 1289, pe sîrbi, pierdu și Bulgaria ființa ei și, în 1393, Târnova fu cucerită de turci, iar, după bătălia dela Nicopoli 1396, cucerirea întregii Bulgarii, de către turci, deveni completă.

Urmează zile negre pentru Bulgaria.

Mulți bulgari trecură la islamism, între ei familiile cele mai bune, așa numiții Pomaci. Biserica lor creștină trecu iarăși la Patriarhul Constantinopolului. Grecii înlocuiră toate cărțile vechi bulgare cu cărți și cu slujbă grecească.

În 1835, bulgarii din Odessa întemeiară școala bulgară dela Gabrova. La 1859 bulgarii căutară a se scăpa de greci, amenințând cu trecerea la catolicism. La 1872 un firman turcesc le institue Exarhatul bulgar.

În anul 1875 începe răscoala în Bosnia și Serbia, în 1877 se răsculară și câteva localități bulgare, dar fură repede înăbușite în sânge de turci.

În luna lui Mai, turcii prădară 58 de localități bulgărești și masăcrară 12 mii de bulgari.

După rebelul din 77—78 congresul dela Berlin înființă principatul tributar Bulgaria.

În 1879 prințul Dondukow-Korsakow deschise cea dintâi adunare națională bulgară la Târnova.

Astfel se reînființă statul bulgar după 485 de ani de stăpânire turcească.

La 29 Aprilie, 1879, prințul Alexandru Battenberg fu ales sub numele de Alexandru I, Prinț al Bulgariei.

În 1885, Alexandru I, proclamă unirea Bulgariei cu Rumelia de ost; Sirbia geloasă, cere și ea Sirbia-Veche, de aci se naște rebelul sîrbo-bulgar cu victoriile bulgare dela Slivnița și Pirot. Numai intervențiunea austriacă opri avântul trupelor bulgare, încheindu-se pacea dela București, fără cedare de teritoriu și fără despăgubiri de rebel pentru Serbia.

Dar independența arătată, față de Rusia, de prințul Alexandru, aduse Bulgaria în disgrația Rusiei. El fu detronat și abdică la 7 Septembrie 1886, părăsind Bulgaria.

La 7 Iulie, 1887, Sobrania alege pe prințul Ferdinand de Coburg. Impăcarea cu țarul Rusiei avu loc numai în 1896, cu ocaziunea primirei țarului de a fi nașul Prințului moștenitor bulgar, Boris, care, deși născut în 1895, și botezat în religiunea catolică, fu botezat din nou, după dorința țarului, și trecut la religiunea ortodoxă.

La 5 Octombrie 1908, Bulgaria și Rumelia de ost fură declarate regat, eșind de sub suzeranitatea Turciei.

Populațiunea Bulgariei era în 1910 de 4.329.108 locuitori din care 2.085.771 femei și arăta o creștere anuală constantă de 2 la sută. Intinder:ea este de 96.345 kilometri pătrați. Din populațiune sunt 31 la sută bulgari și 12 la sută turci, restul de 7 la sută alte naționalități din cari 2.2 la sută români și 1.7 la sută greci.

Bulgarii au astăzi 16 la sută analfabeți, Turcii 93 la sută.

Sîrbia

Sîrbii sînt un popor slav, de aceeași origine cu slavii dela sud, cu Croații, cu Montenegrinii, Herzegovinii, Bosniacii, Dalmațienii, Slavonii și cu Raitii, adică Sîrbii austriaci.

După ce avarii pustiiră Moesia, țara fu ocupată, la 638, de poporul slav al Sîrbilor. Sîrbii recunoscuseră supremația împăraților romani de ost și se creștinizară în secolul al 8-lea.

Din anul 870, Bulgarii stăpâniră, în mai multe rînduri, Sîrbia ostică, pînă în anul 1043, în care

Jupanul Ștefan Dobroslav-Boislav câștigă independența Sîrbiei și supuse și pe toți ceilalți Jupani. Fiul său Mihai, își luă titlul de crai al Sîrbiei, fiind recunoscut și de Papa Gregorie VII.

O dinastie nouă se înființă în Sîrbia, în 1165, aceea a Nemjanizilor, cu Ștefan I Nemanja și cu reședința în Rașa, Novibazarul de astăzi.

În anul 1331, se urcă pe tron cel mai mare domnitor al Sîrbilor, Ștefan Dușan, care subjugă și stăpânește Macedonia, Albania, Tesalia, Epirul și Bulgaria.

În 1346 el ia titlul de împărat-țar al Sîrbilor. Fiul său Ștefan Uroș, perdu Bănatul, Machovu și Herzegovina, iar, în 1389, cneazul Lazăr, perdu, pe platoul dela Pristina, bătălia dela Kosovo, și viața sa contra sultanului Murad.

Bajazed împarte Sîrbia în două. O parte o dete lui Ștefan, fiul lui Lazăr și o parte lui Wuk-Brancovici, făcându-i pe amândoi tributarii săi și obligându-i a-i da și oștire.

Nepotul lui Wuk-Brancovici, George, închee la 1427 o alianță cu ungurii, fu însă isgonit de Murad II și nu-și căpătă țara decât după victoria lui Ioan Huniade, prin pacea dela Segedin, 1444.

În 1459 Mohamed II supuse din nou Sîrbia. Cea mai mare parte din familiile de căpetenie fură măcelărite, o altă parte, 200.000 oameni fură duși în sclavie. Sîrbia deveni provincie turcească.

Pacea dela Pasarovitz, din 1718, aduse Austriei provinciile turcești Sîrbia, Bănatul și Bosnia. Dominațiunea austriacă fu însă mai rea decât cea turcească. Sîrbii căutară iarăși să se alipească de turci, cari, drept recunoștință, îi dete pe mâna Ianicerilor ca să-i masacreze.

Sîrbii se răsculară în 1804 contra turcilor, în capul lor era George Petrovici, numit Cierni George (Cara George). Succesele lor fericite făcu posibilă.

în 1804, luarea cu asalt a Belgradului și izgonirea Ianicerilor.

Mai târziu Sîrbii cer ajutorul Austriei contra turcilor. Austria geloasă de întărirea Serbiei, refuză acest ajutor. Atunci Sîrbii se adresează Rusiei, care le promite concursul.

Sîrbii înving pe turci în 1809 și 1810 și încheie la 1812 pacea dela București, care, cu toate succesele, le e defavorabilă. Sîrbia este obligată să plătească tribut și să predea turcilor fortărețele sale cu arme și proviziuni; ea mai este obligată să reprimească pe turcii gonîți și să le restituie averile luate.

În 1813 trei armate turcești năpădesc Sîrbia, sfărâmă forțele rămase lui Carageorge, care scapă cu fuga în Austria. Toate acestea sînt jocul Austriei.

La 1815, Sîrbii reîncep lupta sub conducerea lui Miloș Obrenovici cari bate pe turci în șesul dela Maciava și asigură astfel independența Sîrbiei.

La 1817 Carageorge, reîntors în patrie, moare de mîna asasinilor; Miloș Obrenovici este proclamat prinț ereditar al Serbiei și este recunoscut și de turci.

Tratatul dela Akerman, 1826, și pacea dela Adrianopol, asigură Sîrbiei alegere liberă a căpeteniilor, magistratura independentă, libera administrațiune internă, incasarea proprie de dări și hotărăște suma tributului.

În 1842 Miloș Obrenovici, voind să pue o dare asupra ghindei de îngrășat porcii, este gonit de partidul național sîrbesc și fuge în Austria; în locul lui se alege fiul lui Karageorge, prințul Alexandru Karageorgevici.

Tendința prea pronunțată a acestuia către Austria produce mari nemulțumiri în Sîrbia.

Interesele austriace erau opuse celor sîrbești. Skupștina din 23 Decembrie, 1858, îi ceru abdicarea și alese în locul lui, pentru a doua oară, pe octogenarul Miloș Obrenovici. În 1860, moare bătrînul

Milos și are de succes pe fiul său Mihai Obrenovici. Cu toată opunerea austro-turcească, Mihai Obrenovici organizează miliția țării și cere completa independență. În adevăr, prin Protocolul dela 4 Septembrie 1862, turcii părăsără toate fortărețele sârbești, cu excepțiunea Belgradului, Šabacului și Smederewo. În 1867 ei părăsără și toate celelalte fortărețe și apoi întreg teritoriul sîrbesc.

Cu toate aceste succese ale lui Mihai Obrenovici, el căzu victima unei conjurațiuni sîrbesti, fiind asasinat în Iunie 1868, pe cînd se plimba în parcul dela Topcider.

Se urcă pe tron cel din urmă Obrenovici, Milan Obrenovici, care nu avea decît vîrsta de 14 ani; el fu declarat major în anul 1872.

Cu ajutorul rușilor, cari trimit Sîrbilor, pe generalul Cernaieff cu voluntari, arme, munițiuni și bani, Sîrbia declară, la 17 Iulie, 1876 războiul turcilor.

Dezastrul sîrbilor la Alexinat, termină repede acest război. Rusia împiedecă ocuparea Sîrbiei și restabilește statul quo ante.

În 1877 începe războiul între Turcia și Rusia. Sîrbia stă în expectativă pînă ce trupele turcești sunt înfrînte de armatele româno-ruse la Plevna, numai atunci pornesc și trupele sîrbesti în contra turcilor învinși și ocup, la 11 Ianuarie, 1878, Nișul.

Cu toate acestea pacea dela Berlin le dă ținturile dela Niș, Piroto și Lescovac.

Austria ocupă și ea ținuturile sîrbesti: Bosnia și Herzegovina.

Această atitudine a Austriei au atras simpatiile sîrbesti spre Rusia. Austria nu a căutat decît, ca întotdeauna, interesul său, călcînd cele mai sfînte drepturi ale popoarelor, pînă la cea mai crasă ingraturdine. Marele lor cancelar Metternich, a exclamat în 1853: „Die Welt wird ueber unsere-oesterreichische-Undankbarkeit staunen“, nu în zadar, este ereditar proverbul „Alii bellum gerunt tu, felix

Austria, nubi" de cînd cu măritișul printului Ioan de Austria, care nu avea decît 8 ani, cu Margareta Maultaş, care, deși era aproape femeie în vîrstă, dar era singura moștenitoare a ducelui Heinrich de Carinthia și de Tirol, însurătoarea aduse ca zestre Austriei Carintia și Tirolul.

Ministrul Ristici, încrezător în serviciile aduse de Rusia și temător de perfidia constantă a Austriei, a fost forțat să demisioneze în 1880.

Piroșanătz făcu pe placul Austriei, cedând la toate pretențiunile ei zise economice.

În 1882, austrofilul Milan se încoronă rege al Sîrbiei.

Tot după îndemnul Austriei, care dorea o Sîrbie slabă și la discreția ei, Sîrbia declară, în 1885, rebel Bulgaria, fu însă bătută la Slivnița și la Piro.

Atunci Austria, speriată că favorita și supusa sa Sîrbie să nu fie sfărîmată de bulgari, iar aceștia să nu-i devie periculoși, după ce și-a ajuns scopul slăbind pe Sîrbia, a făcut pe marea protectoare, trimițând pe ministrul ei din Belgrad, Kevenhüller, să oprească marșul triumfal al bulgarilor spre Belgrad și—restabilind statul quo-ante. (A se vedea la istoria Bulgariei) ca și cînd nu s'ar fi întîmplat nimic.

Iarăși se opune tendințelor austriace ministerul Grusici. Milan petrecea în chefuri mai mult la Pesta Paris și la Viena, dar Grusici trebui să plece în 1888 și să vie Cristici—favoritul lui Milan și al Austriei.

Certurile între austrofilul Milan și rusofila sa soție, născută Ceciko, fac pe Milan să abdice, la 6 Martie 1889, în favoarea fiului său Alexandru, care nu avea decît 13 ani.

Se numesc regenți Ristici, Protici și Belimarco-vici.

Urmează neconținute certuri de politică internă. Alexandru chiamă, în 1894, pe tatăl său, care petrecea de rîndul acesta la Paris, să-i vie în ajutor; A-

cesta îi dă din nou pe austrofilul Cristici, ca ministru președinte.

În 1898 Milan primește comanda supremă a armatei sârbe. Ministrul Rusiei, Șadowsky, supărat, părăsi Belgradul. În urma unui atentat neisbutit în contra lui Milan se proclamă în Sîrbia, stărea de asediu și începu o eră de persecuțiuni sălbatice, de condamnări la moarte, ocnă pe viață, etc. etc. Stărea de asediu dură până la 1 Octombrie, 1899.

Apoi începură certurile de familie între tată și fiu. Regele Alexandru se însură cu curtezana Draga Mașin. Milan părăsi scârbit Sîrbia și muri la 11 Februarie 1901, în străinătate.

În 7 Aprilie 1903, Alexandru suspendă Constituția și dizolvă Scupștina. Lucrurile mergeau din ce în ce mai rău când, la 11 Iunie 1903, o conjurațiune militară puse capăt acestei stări prin asasinarea celui din urmă Obrenovici, a soției sale Draga și a o mulțime de alți partizani ai lor.

La 25 Iunie veni pe tron regele Petre I Caragheorghevici.

În 1906 Sîrbia, obținind un împrumut important, încheie un contract cu casa franceză Schneider-Creuzot pentru furnizarea de tunuri cu tragere repede, din această cauză avu iarăși de suportat supărarea Austriei, care, și ea, făcuse oferta tunurilor sale neapte serviciului și care mai era supărată pe Sîrbia că aceasta îndrăznise să trateze o uniune vamală sîrbo-bulgară fără să ție seama de ea. Austria amenință Serbia cu represalii.

Aceasta este dragostea Austriei. Represaliile și nerespectarea angajamentului către cel mic, sau prostirea și păcăleala celui mic.

Negreșit că amărăciunea în contra Austro-Ungariei a crescut în Sîrbia prin anexarea teritoriului sârbesc Bosnia și Herzegovina, cedate de Turcia—cum odinioară Austria ne-a înghițit și Bucovina noastră.

În 1909 interveni din nou Rusia în favoarea Serbiei—puterile căutară să o împace cu amica Austria. Ca să înceteze starea ei de învinuire urma să aibă loc o conferință a puterilor care să reguleze raporturile dintre Austria și Serbia, iar până atunci Serbia să recunoască raptul Austriei ca un fapt acompli. Această propunere a Englierei s'a numit „formula britanică”. Sîrbia acceptă, dar conferința promisă și așteptată nu s'a ținut nici până astăzi.

În anul 1910 se încheie în fine convențiunea comercială cu Austro-Ungaria. Războiul de tarife durase mult timp și făcuse ca exportul austro-ungar în Sîrbia, să scadă dela 40 milioane la 17 milioane de coroane.

Încăpătânarea și răutatea, mai cu seamă ungu-rească, produse, pentru Austro-Ungaria, acelaș efect economic dezastros ca și războiul tarifar cu noi. De rest, Austro-Ungaria nu își ține angajamentele sale decât dacă îi convine și socotește că partea cealaltă comite o neonestitate dacă o ar imita.

Sîrbia are o populațiune de 2.853.659 suflete pe o întindere de 48.000 km.

Muntenegru

Muntenegrenii sunt sârbi și vorbesc cea mai curată limbă sîrbească.

În secolul al 14-lea Muntenegru se numea principatul Zeta și făcea parte din Sîrbia mare, până la 1389, când fu cucerit de turci și când, o parte din sîrbi, refugiindu-se în pădurile negre și inaccesibile, continuară neconținute lupte contra turcilor.

În 1435, Cernojevici, voevodul acestor sîrbi, încheie chiar alianță cu venețienii în contra turcilor,

tot el creă cele două porturi muntenegrene la coastele mării Adriatice.

În 1485 se clădi mănăstirea Cetinge care deveni și capitala Muntenegrului.

Dela 1516 domnul Muntenegrului este Vlădica țării. Din cauza turcilor, multe familii mai însemnate trecură la Islamism. Acestei stări de lucruri îi puse capăt Vlădica Danilo Petrovici în anul 1696.

Vlădica Danilo, luând guvernarea, făcu să se alunge și omoare toți turcii din Muntenegru și încheie tratate cu rușii și cu venețienii.

Vlădicatul Muntenegrului fu astfel recunoscut; dinastia deveni ereditară, iar vlădichii i se alătură și un fel de guvernator civil.

În 1791, după îndemnul Austriei, Muntenegru luă armele contra Turciei, 50.000 de turci fură trimiși în contra lor. Caterina II, împărăteasa Rusiei, încheie, în anul 1786, o alianță cu Iosef al II-lea, împăratul Austriei, și în anul 1788 începură amândoi războiul contra Turciei.

Austriacii luară Șotinul, fură însă bătuți de turci la Belgrad; Abdul Hamid I muri în 1789, succesorul său, Selim III, fu bătut de ruși, sub Suvarov, la Focșani, Martinești și Râmnicul Sărat.

Artileria turcească, atunci ca și astăzi, nu putea învăța mânăuirea tunurilor noi, cu toate eforturile învățătorului lor german, baronul von Tott. Ca și turcii de astăzi, cu toate eforturile generalului von der Goltz și a tunurilor Krupp, artileristii turci au rămas înaintea tunurilor noi tot ca vitelul la poarta nouă.

Austriacii, după moartea lui Iosef II, sub fratele său Leopold, se separară de ruși, rupînd, chiar în timpul războiului, alianța cu rușii. Ei încheiară pacea cu turcii, la 4 August, 1804, la Șiștov; de Muntenegreni, pe cari ei îi băgaseră în foc, nu își mai aduseră aminte că există, proverbială, ereditară, recunoștința austriacă, neagra ingratitude.

Situațiunea generală a Europei de atunci, războiul cu Franța, împărțirea Poloniei, forțară și pe țarina Caterina II să renunțe și să amâne, pentru mai târziu, hotărât, de atunci sunt 120 de ani trecuți, împărțire a Turciei. Rusia voia reconstituirea imperiului bizantin sub ea.

În 1812, Vlădica Muntenegrului, Petru Petrovici, cuceri Boca di Cataro, în urmă muntenegrenii fură bătuți de albanezi-latini, cari le luară Vranina și Lesendra și cu acestea și pescuitul în lacul Scutari.

În 1852 încetă episcopatul domnitor în Muntenegru, Danilo I Petrovici Niegus luă titlul de prinț laic al Muntenegrului.

Din 1852 până la 1854 timpul războiului din Crimeea, Muntenegrul purtă războiul necurmat contra Turciei. În 1860 prințul Danilo moare asasinat, iar pe tron se urcă urmașul său, Nicolae I Petrovici.

În 1862 turcii bat la Ostrog pe muntenegreni și le ocupă capitala lor Cetinge.

În 1876, deodată cu Serbia, muntenegrenii reîncep războiul contra Turciei, repurtând diferite victorii.

Cu intervenția Rusiei se termină și acest războiu pentru ca el să reînceapă din nou în Iunie 1877.

Turcii fiind forțați să își îndrepte trupele contra Rusiei, prințul Nicolae ocupă Nisici, Spizza și Antivari.

Tratatul dela Berlin, din 1878, recunoaște independența Muntenegrului și-i acordă o mărire de teritor de 5100 km. În 1880 Muntenegrul ia și portul Dulcigno.

În 1896 Muntenegrul serbează jubileul de 200 de ani al existenței sale ca stat.

În anul 1902 Muntenegrul supără rău Austria. Cauza? Câteva sutimi de mii de mărci pe cari le întrebuințase directorul poștei muntenegrene pentru trebuinți personale și în urma unei porunci suverane. Acești bani aparțineau Austriei din raporturile sale poștale cu Muntenegrul, erau bani poștali

austriaci. Austria nămi aceasta o curată hoție și amenință Muntenegrul, rupând relațiunile cu el.

Și aici veni salvatorul Muntenegrului.

Țarul Rusiei trimese în Muntenegru pe colonelul Sumarakov să vadă ce este și dădu prințului de Muntenegru suma dispărută din casa poștală.

Nichita merse în persoană la Petersburg să mulțumească țarului pentru acest dar. Dar de câte ori caseta țarului nu a venit în ajutorul acestui favorit al său?

În Muntenegru finanțele statului și cu ale prințului intrau în acelaș buzunar, numai dela 1902 ele se separară, fiecare cu al său.

Ba chiar, mai mult, în anul 1905 Muntenegru deveni și stat constituțional cu un ministru prezident.

Populațiunea Muntenegrului este de 250.000 locuitori din cari 14.000 turci și 12.500 catolici.

Grecia

Deși Grecia este departe de noi așa că contactul nostru direct cu ea ne lipsește, dar grecii au avut totdeauna o deosebită afecțiune pentru avuțiile țării românești pe cari au căutat a și le însuși pe toate căile. Căile religioase, călugării greci deveniseră stăpâni pe cea mai mare parte a moșiilor țării, rușine de care ne scăpă Cuza și Cogălniceanu, căile culturale, precii, prin biserica lor eliminară limba strămoșească, cărțile și școlile românești, căile economice, ei ne luau țara în virtutea pungilor de bani date la Constantinopol cum s'ar arenda o moșie oarecare, împilând poporul român, față de care avea rolul de lipitori. Toate căile de împilare au fost la dispozițiunea grecilor, ei au abuzat cu vârf și în-

desat de toate și apoi, grecii sunt în peninsula balcanică.

Istoria veche a helenilor din Grecia este întunecată, ei ar fi urmașii pelasgilor, cari ar fi fost de aproape înrudiți cu fenicienii și cu frigienii.

Populațiunea feniciană forma o ramură a unei grupări de popor semitic, deci după cercetările lui Röth, Kiepert și alții, heleni ar fi de origină semită.

Ei sunt veniți din Asia mică în Epir unde găsiră pe traci cu cari intrară în luptă.

Caracterul poporului elin nu s'au dezvoltat egal. În Epir, Acarnania, Etolia și Locris ei se amestecară cu barbarii. Erau și diferențe mari între Bootii și Atenieni, între Dorii și Ionieni.

Wachsmuth, în istoria helenilor antici, îi descrie astfel: Gălăgioși, fanfaroni, certându-se mereu între ei și formând o mulțime de state mici, în veșnică luptă.

Modestia și resemnarea nu erau virtuți eline.

Insulele cele mai grave nu le turbura concepțiunea lor de onoare.

Helenul plânge iute, e foarte simțitor la durere, stoicismul nu îl arată decât Spartiatul.

Helenul este omul de plăceri, nici o plăcere nu o lasă negustată și abuzează de toate; în contactul cu femeile ei sunt lipsiți de orice delicatete, de respect și de orice onoare.

Expresiunile helenilor, la adresa femeilor, sunt brutale, sunt ordinare, și, ce e mai rău, ei se iubesc între ei și simt o plăcere deosebită pentru apucăturile perverse și în contra naturei.

Pofta de câștig, rapacitatea, invidia josnică, ura și cruzimea bestială este caracterul elen. Urmând certe, în anul 355 a. c. Phocienii furară bogățiile strânse la Delfi și începură războiul cu grecii din Tesalia; tesalienii chemară în ajutor pe regele Filip al Macedoniei, care și intră, cu macedonenii săi traci, în Grecia.

Filip bătut pe Phoci. Apoi cer Tebanii ajutorul lui Filip. Filip bate la 2 August 338, la Cheronea și proclamă autonomia tuturor statelor din Elada, cari recunosc suveranitatea sa.

Această rușine, Elada să fie supusă unor barbari cari nu erau elini, macedonenilor, făcu pe elini să se răscoale spre a scutura jugul macedonenilor.

Elinii profitară de moartea regelui Filip și se răscoală. Urmașul lui Filip, fiul său Alexandru cel mare, îi nimici și le dărâmă Teba la 335.

Din nou căutară elinii să se răscoale la moartea lui Alexandru 323, dar fură iar nimiciți complect de macedoneni, la Kranon 322, macedonenii ocupară Atena.

Așa se termină cu Elada care intră în sclavia și în disprețul macedonenilor.

Regele Antigon Dozon al Macedoniei bate pe spartani conduși de Cleomene la Silesia în 221.

La 193 romanul Flamimiu dă libertatea elenilor. Ei însă trădează pe romani, încheiind un pact secret cu Antioch, regele Siriei, sunt însă bătuti de romani la Termopile. Și certurile și bătăile între ei urmează.

Din nou sunt însă bătuti, în 146, la Scarfeia de Metellus și la Leucopetra de L. Mumius, iar Senatul roman, ca să termine cu acești cârcotași, decide dărâmarea Corintului și încorporarea Eladei.

Elada încetează de a mai fi și devine provincia romană Achaia.

Cesar reclădește Corintul, August clădește Nicopolis.

Cu toate aceste, scrie Strabon, Grecia decade, parte mare din ea rămâne sărăcită și pustiită, orașe ca Teba și Megalopolis sânt ruine.

În zadar se încearcă împărații Traian și Hadrian să aridice starea de decadentă a grecilor.

Spiritul celor antici murise iar cei noi nu mai erau

decât niște urmași degenerați prin inerție și prin desfrâul cel mai decăzut al simțurilor animale.

Iruperea barbarilor de Nord, se poate zice că desființa și ultima licărire din elenii cei vechi din cari nu au mai rămas nici urmă.

Negreșit că, contactul Romanilor cu Grecii a fost funest romanilor.

„Civis romanus sum“ se moleșise și își însușise luxul și desfrâul grecesc, în orgii de bacante și de bacanale. Decadența imperiului roman este în mare parte datorită acestei culturi grecești corupte și nefaste.

În secolul al II-lea Grecia fu pustiită de Goții conduși de Alarich, Alarich ocupă Peloponezul, distruse Corintul, Argos, Sparta și Olimpia.

În secolul al VI-lea, Bulgarii și Slavii ocupară ținuturile Greciei pustiind împreună cu Hunii Pontului Tracia, tot așa și în secolul al X-lea.

Creștinizarea grecilor rămași, se făcu foarte încet și ținu până târziu, în secolul al IX-lea.

Normanii devastară în secolul al XII-lea Teba și Corintul.

În anul 1204 Marcgraful Bonifaciu de Montferat luă Teba, Atena și Euboea.

Cavalerul Otto Delaroché întemeiează un ducat în Atena, ducat pe care urmașii săi îl cedară, în anul 1326, Siciliei. În 1386 Atena fu cucerită de florentinul Nerio Acciajuoli, de aci, trecând, când sub Venețieni, când sub Turci, când sub domnia unor familii franceze, până la anul 1446 când, Murad II-lea și mai târziu, 1458—1461, Mahomed II, cuceri Peloponezul și Beoția omorând pe cel din urmă duce din casa Acciajuoli și ocupând și Atena.

Turcii luară venețienilor, una după alta, toate posesiunile și insulele din marea egeică.

În 1573 venețienii nu mai stăpâneau decât insula Creta, insulele Ionice și câteva forturi pe coastele Albaniei, restul era cucerit de turci.

Din anul 1503 Grecia este provincie turcească și

este împărțită în Sandjacuri, cu câte un Beglerbeg.

La 1669 turcii iau venețienilor și Creta. Grecia devine pașalic și este subordonată valiului Rumeției.

Încă din timpul lui Petru cel mare Grecii așteptau salvarea lor dela ortodoxa Rusie.

Caterina II trimete în ajutorul lor flota rusească care debarcă, în anul 1770, la Vitylo în Peloponez.

Grecii se răscoală în Misolonghi și în insule, sînt însă masacrați de bandele de albanezi cari urau pe Greci. După pacea dela Cuciuc-Cainargi, 1774, Rusia abandonă cauza creștinilor greci.

În anul 1798 Grecii înființară, în ospitaliera țară românească și chiar în București, o societate secretă Heteria, în scop de a elibera Grecia. Inițiatorul, poetul grec Rigas, de origină român macedonean, este predat de Austria Turcilor, cari îl și execută, împreună cu tovarășii săi, în anul 1798 la Belgrad.

La 1821 societățile grecești, ale Heteriei, în cap cu eforul general al Heteriei Alexandru Ypsilantis, care să dedea drept susținut de Rusia, proclamă, la 7 Martie 1821, în Moldova, răscoala generală a grecilor contra turcilor.

Cum am văzut, stat grecesc nu mai exista cu sute de ani înaintea lui Christos.

Grecii căutau să atragă și pe români, în răscoala lor. Neîncrederea românilor, în vorbe grecești, era mai mult decât justificată. Nu pângărise-ră grecii exploatatori, negustori, sute de ani, ca niște lipitori, corpul țarei ?

Grecii se arăt prin cruzimi sălbătice, ei avură chiar tristul curaj să asasineze, prin trădare, pe slugerul român Tudor Vladimirescu în țara lui.

Era o ură de moarte între Greci și Români, cum și astăzi, aceiaș ură o au albanezii, cari consideră pe greci de inimicul cel mai perfid și periculos ra-sei albaneze.

Ipsilante strânse o bandă de 2000 de palicari, compusă din covrigari și plăcintari, dar toți căpitani, și veni la București.

Țarul Alexandru I le neagă or ce concurs promis, grecii sânt sfărâmați de turci, la Drăgășani, în 19 Iunie 1821.

Ipsilante scăpă cu fuga în Austria.

Mișcarea lui Ipsilinte, pornită din Moldova, avu răsunset și în Grecia. Grecii comiseră contra turcilor cruzimi neauzite ucizând peste 15.000 de turci.

Turcii răspunseră la fel, ucizând și ei pe Grecii cari îi prindeau și spânzurând, la Constantinopol, chiar pe patriarhul grecesc Gregorios, de poarta catedralei grecești.

Grecia se răsculase, Marcu Bociari ocupă munții Epirului și declară independentă.

Adunarea națională grecească declară și ea la 1 Ianuarie 1822 independența Greciei și Constituția statului organic dela Epidaurus, iar Mavrocordat fu ales președinte.

În Aprilie 1822 flota turcă apăru înaintea insulei Chios pe care o ocupă, omorând 23.000 de bărbați și ducând în sclavie 47.000 de femei și copii.

De amândouă părțile s'au luptat cu furie și cu norocul schimbător. În genere asaltul turcilor a fost respins, dar, un inimic mai mare decât turcii intră în rândurile grecilor, discordia.

Cearța politicianilor, partida politicianilor contra partidei militare.

În timpul acestor certuri grecești, Turcia se reculese. Ibrahim pașa ocupă, cu flota, Creta și dărimă Psara. 20.000 de turci debarcară în Mesenia și iau portul Navarino, alți 20.000 de turci asediază Misolunghi care sări în aer.

La 5 Iunie 1827 turcii luară Acropolis și Atena.

Grecia era perdută cu faimoșii ei politicieni cu tot, când interveni, în favoarea ei, Englitera și mai

în urmă și Franța și Rusia. Grație lor scăpă Grecia, iar tratatul din Londra decise că:

Grecia formează un stat vasal Turciei păstrându-și însă o administrație autonomă.

Turcia nu primi la început acest tratat și drept răspuns trimise 89 de corăbi de resbel din nou spre Pelopones.

Flotele unite ale marilor puteri, nimiciră, înaintea portului Navarino, 55 nave de războiu din flota turcă-egipteană.

În August 1828 francezii debarcară, în Coron, un corp de armată, numai atunci turcii părăsiră Peloponezul și, în pacea dela Adrianopol, recunoscură tratatul dela Londra.

De aci urmară în Grecia certe grecești necontenite. Conteul Capo d'Istria fu ales președintele guvernului, dar fu asasinat în 1831. Puterile erau în căutarea unui domn străin, pe care îl și găsiră în tânărul prinț Otto de Bavaria, care fu și ales rege al Greciei la vârsta de 17 ani.

În anul 1850, în urma refuzului guvernului grecesc să dea o despăgubire mare pe care o pretindea supusul englez, ovreiuul Pacifico, din cauza unor pagubi ce le-ar fi suferit dela un jaf pangrecesc, Englitera retrase protecția sa Greciei și blocă porturile ei capturând peste 200 de corăbii grecești până ce Grecia a cedat.

Necontenitele certuri, nemulțumirea față de regele Otto, lipsa unui moștenitor, apariția unei flote anglo-franceză în Pireu, ocuparea Pireului de o brigadă franceză, atentate contra regelui, revolte militare, se ținură sir până în anul 1862, când, în urma unei hotărâri a națiunii, regele Otto fu declarat detronat și nu i se mai permise intrarea în Pireu unde se întorcea dintr'o călătorie făcută pe mare.

Regele Otto plecă acasă la el, în Bavaria, adică de unde a venit.

Grecii, aleseră pe prințul Alfred de marea Brita-

nie, acesta nu primi, apoi, pe ducele Ernst de Coburg, nici acesta nu primi și, în urmă, pe prințul Wilhelm de Danemarca, care se sui pe tron, ca Regele Georgios I, la 30 Martie 1863.

Englitera făcu nouului rege un mare dar. Ea renunță la protectoratul insulelor Ionice cari au fost predate Greciei în 1864.

Dar inimicițiile între miniștrii și șefii de partide nu mai cunoșteau margini. Fiecare cu capriciul și cu fantazia sa, ba chiar, în Grecia, cel din urmă păstor de capre râioase se crede în drept să pue țara la cale, să facă mare politică.

Un minister se schimbă după altul, ticăloșia devine tot mai mare, finanțele statului sânt sleite, funcționarii nu mai au cu ce să fie plătiți și mor de foame.

Ba Grecii mai au și veilități războinice și vor să declare război Turciei, să ia Creta.

O conferință a puterilor, ținută în 1869, la Paris, oprește formarea de bande de asasini și de antați greci.

Ministerul grecesc însă nici nu vrea să știe de Europa și de marile puteri, el vrea război și deschide o subscripțiune națională grecească patriotică pentru un împrumut de 100 milioane drahme, dar patriotismul grecesc nu merse, în total, mai departe de 100 de mii de drahme în loc de 100 de milioane, o mică diferență!

Grecii se făcură de răs și numai în fața acestei forțe majore, cabinetul Zaimis cedă puterilor, cedă Europei întregi.

În 1876 Grecia făcu iarăși politică mare.

Cumunduros și Bulgaris erau de opinie să declare imediat război Turciei dar, după ce rușii vor începe ostilitățile.

Deligiorgis, element mai de ordine, aștepta ca iavoarea puterilor să le dea, fără război, Tesalia și Epirul.

Tocmai ca și la noi astăzi, să formă atunci, în Grecia, un minister de colaborare, de fuziune, care, povățuit de Englitera, rămase tocmai ca și noi astăzi, la început neutral, dar, după căderea Plevnei, grecii se arătară grozavi contra Turcilor bătuti. Grecii intrară cu 12.000 de palicari în Tesalia.

Rusia 'i-a ignorat, cu desăvârșire, la pacea dela St. Stefano. Cauza ? prea ciudata procedură și politică subțire grecească de „gata numai la pradă“.

Norocul grecilor fu însă mare. In pacea dela Berlin, pe când noi, pentru luptele dela Plevna, perdeam Basarabia, Grecia, pentru belicoasa ei atitudine de după resbel, primi, aproape toată Tesalia și districtul Albanez Arta, adică 13.200 km. p. cu aproape 400.000 locuitori.

Dar Grecii nu erau de loc mulțumiți și ministerul Camunduros fu răsturnat.

O nouă ocaziune se ivi Grecilor în 1885 cînd cu resbelul dintre Sîrbi și Bulgari.

Grecii amenințau Turcia și Europa întreagă cu resbel dacă nu li se va mai da și lor ceva, ei amenințau că vor produce o conflagrațiune europeană. Puterile lăsară nebăgate în seamă toate aceste rodomontade — amenințări teatrale — ba, declarară blocada generală a tuturilor porturilor grecești.

Războinicul Delyianis fu răsturnat, urmașul său Tricupis temperă entuziasmul de carnaval grecesc.

Grecii cheltuiseră aproape 100 de milioane cu mobilizările lor fanfaroane, aducând finanțele țării în starea cea mai deplorabilă.

Din această criză financiară, politicianii greci eșiră foarte comod: în 1893, ministerul Tricupis, trecu prin Cameră o lege foarte simplă, declararea suspendării plăților, bancruta statului grecesc.

Ministerul Delyanias presenta în 1895 camerilor un așa zis budget echilibrat, în el figurau intrările cu 91 și eșirile cu 89 milioane drahme.

În 1896 Cretanii se resculară din nou; în Grecia

se forma o ligă națională „etnici heteria“ în scop de a produce o răscoală generală a grecilor și un rebel nou cu Turcia.

În adevăr, în 1897, debarcă în Creta un detașament grec și proclama, în numele regelui George, anexarea ei.

Cu toată opunerea marilor puteri și blocada insulei Creta, Grecia nu cedă, din contră, intră în Tesalia forțând pe Turcia să le declare ea, la 17 Aprilie 1897 război. Dar Rebelul grec se termina în mai puțin de o lună.

Turcii sfărâmară, la 18 Mai, forțele grecești la Domokos, când interveniră puterile cari tratau cu Turcia în locul Grecilor. Greci nu mai erau, fugiseră dela Domokos.

Grecia ratifică, la 4 Decembrie, pacea dela Constantinopol — făcută de puteri și se supuse să primească controlul financiar al puterilor. În Creta se numi prințul George al Greciei regent.

Au urmat schimbări de guverne ca de obicei foarte dese în Grecia și certurile nu se mai curmă, în 1905 ministru președinte Delyianis moare asasinat; Rali, urmașul său, cade de la guvern din cauza tenziunii Greciei cu România.

Raporturile Greciei sânt rele atât cu România cât și cu Bulgaria, în 1906 prințul George renunța să mai fie regentul Cretei.

Participarea ofițerilor în corpurile legiuitoare produce în Grecia un pretorianism unic în felul său; Maiorul Zorbas ceru îndepărtarea fiilor regelui din serviciul activ al armatei și urcarea bugetului armatei la 23 milioane drahme, iar locotenentul de marină Typaldos, în capul unor conjurații militare, voește să atace Salamis, este însă învins. O stare deplorabilă domnește în Grecia.

Drojdiile populațiunii din Atena atacară, chiar în fortul Atenei, la Pireu, vaporul nostru „Împăratul Traian“.

Grecia are un areal de 64.734 km. cu o populațiune de 2,631,952 locuitori.

Ungaria

Ungaria nu face parte din statele balcanice, dar pentru a învedera mai bine raporturile și drepturile noastre în acest chaos de state de sud, cari au fost secole întregi jucăria statelor mari ca Turcia, Austria și Rusia, trebuie reamintită, în trăsături generale, istoria acestei Ungarii acestor unguri, **elementul cel mai sălbatic și dușman neamului nostru.**

Interval de secole noi nici nu am existat pentru ei — în Transilvania drepturile erau numai a celor trei națiuni: Unguri, Ciangai și Sași, națiunea noastră nu este, istoria lor ne ignorează, și, curios lucru, așa, neexistând pentru Unguri, ne pomenim deodată, par'că am căzut din cer, o națiune compactă și omogenă de 14 milioane de suflete, pe când ei, cu toată umflarea cifrelor, cu toată crearea de unguri din toate rebuturile armenesti, țigănești și mai ales ovreești, etc., nu sânt — după propria lor statistică — decât ceva peste 8 milioane și după 1000 de ani de existență.

Cum? Noi am eșit deodată, gata ca Minerva din capul lui Jupiter? Nu!

Noi am existat pentru că sântem și am existat în număr mare ca elemente autohton și dominant.

Căci, ce sântem noi? Goți, Huni, Unguri, Gepizi, Pecenegi, Longobarzi, Avari? Ce sântem decât coloniști romani în Dacia lui Decebal?

Ținuturile Daciei nu erau fără stăpâni, stăpâni eram noi, colonii lui Traian, noi, Dacii vechi.

Nimeni nu poate să spună că alții au fost înaintea noastră Daco-romani.

Dar, din momentul când străbunii noștri romani au devenit prin puterea armelor și a civilizațiunii romane, domni, pe pământul Daciei, poporul român nu a avut un dușman mai crâncen și mai perfid ca pe maghiarii

Maghiarii aū căutat să devină stăpâni și nu prin

lupte cinstite, pept la pept, ci pe căi piezișe.

În ducatul lui Menumont prin succesiune, în al lui Optium prin trădare, în lupta dreaptă maghiară fură amar bătute, în ținutul Someșului românii încheiară pact federativ cu maghiarii după căderea ducelelor Gelu.

Până la începutul secolului al XV-lea sânt districte românești și voievozi români, așa la Făgărași, la Maramureș, există voivodul Lirtoiu, există justiția română etc. etc.

Maghiarii erau sălbateci ugro-huni, mongoli, ei nu aveau o cultură prin care să răpue pe români.

Ungurii și numele lor adevărat este Ungur Ogor, Ugri-Ungri, iar nu maghiari, ceea ce în limba Ugro-finică, însemnează copii pământului. Ungurii au patria lor, dar în Ural, unde și astăzi mai au pe frații și rudele lor rămași acasă. Ei au pe Ostiacii și pe Woguli, Ugri, cu aceeași limbă ca și Ungurii, (vezi Paul Hunfalvi, Pesta 1872). Ostiacii locuiesc în Siberia rusească, dealungul râului Obj Jema, Colta Samojezilor, Umorul tătarilor, riu care se varsă în marea polară de nord; acolo este patria ungușilor. Izgoniți de acasă de Chinezi fugiseră, pe la anul 830, în vecinătatea Chazarilor, popor vechiu turc care locuia ținuturile între marea caspică și marea neagră și cari subjugară pe bulgarii dela Wolga, de aci Ugri fură iarăși izgoniți, pe la 862, de Pecenegi, tot popor nomad de origină turcă, peste Dnipru și spre Dnistru în 889.

În 895 Bulgarii uniți cu Pecenegii isgoniră din nou pe ungușii, cari, sub conducerea lui Arpad, intrară în pustia vechei Panononii pe care o găsiră nelocuită și se așezară acolo putându-și satisface pornișurile lor sălbaticice de popor nomad. Șapte zile rătăciră ei în această pustie stearpă în care neză-rind pe nimeni, au și rămas.

De aci întreprindeau irupțiuni de brigandagiu în toate părțile, jefuind și neliniștind pe vecini.

În anul 933, Henric I îi bătu la Riade și în 955 Otto cel mare îi sfărâmă în bătălia de pe cîmpul Lech, dela Augsburg.

De atunci ungurii se așezară și se creștinizară definitiv.

Istoria ne descrie pe Unguri ca și pe moșii lor Hunii. Sălbatici, cu o voce stridentă, articulând cuvinte monosilabice, cu mișcări bestiale, gesticulând și de o urâtenie respingătoare. Figura lor era hideasă, nasul turtit, ochii mici de mongoli, duși în fundul capului și în orbite diagonale.

Furtul și vînatul le procura întreținerea; îmbrăcămîntea lor piei dela animalele ucise, nutrimentul lapte de capră și orice carne crudă.

Locuințele femeilor și copiilor erau în care, ei nedespărțiți călări pe niște cai urâți, dar-iuți.

Așa formau groaza Europei de vest; incursiunile lor de brigandagiu ajungeau până în Franța și în Italia de Sud. Horde sălbatice de pradă apăreau și dispăreau.

În anul 997 se urcă pe tronul ducelui lor Geza, fiul său Ștefan I cel sfânt, născut în 975, păgân, cu numele de Waik. El fu botezat, pe la anul 985, cu numele creștinesc de Ștefan; el forță pe ungurii păgâni să devie creștini, învinse pe ducii păgâni unguri Gyula și Achtum, și se rugă de Papa Silvestru II să-i confere el titlul de rege. Silvestru II îi trimise și coroana—coroana sfântului Ștefan—cu care se încoronă în anul 1001.

Aceasta este istoria coroanei sfîntului Ștefan.

După Ștefan urmă nepotul său Petru Venețianul. Ungurii păgâni se răsculară în contra lui. El ceru ajutorul împăratului Henric III și învinse pe răsculați, recunoscî înșă Ungaria vasală împăratului.

În anul 1301 se stinse dinastia Arpazilor.

În anul 1308 fu ales rege al Ungariei Carol Robert de Anjou; sub el oastea ungurească fu zdrobită de români sub Basarab și Alexandru în munții Gor-

Jului, iar el scăpă travestit, cu fuga. Fiul său, Ludovic I, cel mare de Anjou, fu ales în 1870 și rege al Poloniei.

În 1437 ajunse pe tron Albrecht de Austria și după moartea sa fu ales Jagelonul Wladislaw I al Poloniei. El învinse împreună cu Ioan Huniadi pe turci la Warna, dar căzu în luptă.

În 1446 Ioan Huniadi deveni guvernatorul Ungariei, iar în 1458 Matei Corvin I fu ales rege.

Matei Corvin isgoni pe împăratul Friderich al III-lea și își făcu reședința sa la Viena la Burg. El muri, fără moștenitori, în anul 1490.

Din nou fu ales rege un Jagelone, Wladislaw II de Boemia. Fiul său, Ludvig II, pierdu țara și viața, la 29 August 1526 în lupta dela Mohaci, contra lui Suleiman.

Aceasta fu „finis Ungariae“.

În Ungaria rămasă urmă o alegere dublă de regi.

O parte, nobilimea mică, alese pe Ioan Zapolia, alta, nobilimea înaltă, pe Ferdinand I al Austriei, a mîndoi se încoronară.

Ioan Zapolia muri în 1540 când urmă Ferdinand singur rege.

Călugărul Martinuzzi (Utisenici) care rămăsese un fel de tutore al fiului lui Zapolia, se opuse. El organiză Transilvania principat de sine stătător, sub suzeranitatea Turciei.

În 1548 călugărul Martinuzzi voi să trădeze pe turci și se adresă împăratului Ferdinand. Tînărul Zapolia și cu mama lui Isabela să părăsească Transilvania cedând-o împăratului contra unei despăgubiri mari în bani, iar lui să i se dea titlul de Woevod hăznătar și pălăria de cardinal.

Împăratul conveni și trimise trupele sale sub generalul Castaldo în Transilvania.

În 1551 Martinuzzi predă lui Castaldo coroana și cele mai importante cetăți ale Transilvaniei.

Aceasta supără pe sultanul Suleiman II care trimise trupe în Transilvania.

Martinuzzi voind să împace furia sultanului, și să dea timp împăratului Ferdinand I să trimeată trupe noi, dădu voie turcilor, asediați în Lippa, să se retragă cu toate onorurile, ceea ce dădu bănuială generalului austriac că Martinuzzi ar nutri gânduri ascunse. Și acum ca și mai târziu, cu Mihai Viteazu și cu Wallenstein, procedura austriacă fu simplă.

Serviciile fură răsplătite! Castaldo, din porunca împăratului, lăsă să se asasineze Martinuzzi în castelul său dela Alviñz, Ferdinand I asigură pe Papa Julius III că călugărul ar fi fost un trădător.

Aceste asasinate erau, cum se vede, niște expediente foarte comode și foarte eficace.

S'a stabilit în urmă faptui istoricește, Martinuzzi nu fusese un trădător, dar el devenise prea jenant pentru Austria.

Rezultatul a fost însă negativ, Transilvania se desparte din nou de Ferdinand.

Ungaria se desparte în trei părți.

O parte, cu capitala Presburg, rămasă lui Ferdinand, care trebuia să plătească tribut lui Suleiman; o parte, Transilvania cu Alba Iulia, tributară sub suzeranitatea Turciei și a treia parte cu capitala Buda, cucerită de turci în 1541, rămase pašalâc turcesc curat.

Sub Maximilian, Suleiman cucerește Sigetul, împăratul Rudolf, cel din ordinul căruia Basta asasinează pe Mihai Viteazul, face alianța cu Sigismund Batori să gonească pe turci. Tot Rudolf însărcinează pe generalul Basta cu întoarcerea forțată a protestanților la catolicism, întrebuintând armele, ceea ce are ca consecință revoluția lui Bocicai din 1604, care forțează pe iesuitul Rudolf în 1606 să recunoască libertatea religioasă.

Dar Rudolf, iesuitul, își făcuse restrictio mentalis

și nu voi să-și respecte angajamentele. El fu detronat de fratele său Mathei II în anul 1608.

Sub Ferdinand al II, nobilimea ungară, trecu, în mare parte, la catolicism, care obținu, după moartea lui Turzoș și demnitatea palatinatului.

Sub Leopold I continuară persecuțiunile contra protestanților unguri. Răscoala ungarilor-curuților fu înăbușită în sânge. În anul 1683 fură isgonite, cu ajutorul regelui polon Sobieski, de sub zidurile Vienei, asediate, armatele turcești.

În 1686 împăratul Leopold recuzeri Buda dela turci. Buda fusese 145 de ani pašalâc turcesc, habsburgii scăpară pe unguri.

În anul 1697, Eugen de Savoia învinse pe turci la Zenta, pacea dela Carlovitz puse capăt domniei turcești în Ungaria, în sud turcii mai stăpâneau încă Bănatul.

În 1681 Thököli, urmașul lui Teleki, luă comanda răsculaților protestanți unguri, fiind susținut de prințul Apafi și impuse împăratului Leopold acordarea unor favoruri pentru protestanții unguri.

Thököli trecu la turci, sultanul îl numi mare duce al Transilvaniei; Thököli, comandând 16000 de oameni, bătu pe generalul austriac Heisler la Zărnești în 1689, fiind în urmă ales și proclamat de prinț al Transilvaniei; el fu învins de markgraful de Baden și se refugii în România. După pacea de la Carlovitz, Thököli fu numit de Sultan prinț de Widin și trăi în Ismid și Constantinopol.

Împăratul Leopold institui un tribunal marțial în Eperies și Presburg, sub președinția unui aventurier italian napolitan, anume Caraffa, care se făcu renumit prin presiunile, cruzimile și asasinatele cele mai atroce. Așa casa Austriei avu plătiți asasini străini pe Gordon, Devereax, Basta, Caraffa, Castaldo și alții ca să-i facă treburile acestea de asasinări.

Adunarea dela Presburg recunoscu, în anul 1687

ereditatea dominantă austriacă, în linie bărbătească, în Ungaria.

În 1716—1718 Prințul Eugen luă și Bănatul turcilor, stabilind granițele Turciei dincolo de Dunăre și de Sava.

După moartea lui Carol al VI-lea, se urcă pe tronul Austriei fiica sa Maria Therezia. La 1780 urmă pe tron Iosef al II-lea, care refuză a se încorona pentru că nu voia să facă nici un jurământ de credință ungurilor. El seculariză mănăstirile, dădu un edict de toleranță protestanților și se opuse distincțiilor de clase.

El introduse limba germană în toată Ungaria.

Nobilimea ungară, nemulțumită, trimise o deputațiune, condusă de baronul Hompesch la regele Prusiei spre a-i oferi coroana Ungariei. Acesta refuză. Ei se adresară ducelui Carol Wilhelm Weimar care refuză coroana ungurească.

Sub Iosef al II-lea, în 1784, se răsculară românii.

În revoluțiunea dela 1784—spune istoricul acestei revoluțiuni, N. Densusianu—se restrâng suferințele de mai multe secole ale poporului român din Transilvania și Ungaria îndurate dela asupritorii unguri.

Revoluțiunea dela 1784 a fost un inel din lungul lanț de lupte cari tindeau la revendicarea independenței naționale.

Poporul român se prezintă în evul mediu ca un popor legionar. În fruntea provinciilor române se afla câte un Voivod, Ban sau căpitan.

Voivodul Stanislau și Lirțoiu la Olt, Ion în Bănat, Milutin la Mihadia, Raia și Stoica la Caransebeș, Bolia la Zarand, Iacob la Abrud, Neagul, Ion și Petru la Beiuș, Balcu la Sătmăre; Vlad și Nicolae la Cluj, Dobica și Solnoc, Ștefan, Bogdan, Balcu, Bațitza și Dragu în Maramureș; dar căpitani și voievozi români erau în Făgăraș, ba și în Croația, Slavonia, Galiția și Tesalia. Țara Făgărașului se numea în secolul al XIII-lea „terra Blacorum“.

(A se citi istoria revoluțiunii lui Horia de Densușianu).

În luna Noembrie, 1783, Horia, deputatul țăranilor din Albac, plecă din nou la Viena, mai fusese el în trei rânduri, cu Cloșca, Dumitru Todea, Buță Gavrilă, Cristea Nicolae, Onu, Simion și Popa Dumitru.

Horia a spus împăratului Iosef II-lea plângerile românilor, cerând dreptate și adăogând că dacă împăratul nu va face aceasta, se poate ușor ca românii să se răscoale să-și ia singuri libertatea față de unguri.

Împăratul ar fi zis: Thut ihr das!, adică: Faceți-o !

Și Horia a făcut-o !

Ungurii cerură ajutorul împăratului austriac să-i scape. Împăratul trimise contra românilor armata sa imperială, deoarece ungurii fuseseră sfărâmați de românii răsculați.

Românii încheiară cu oștile împărătești un armistițiu la Tibru, rugându-se de împărat să fie liberi de iobăgie, să fie militarizați și să fie lăsați liber românii închiși la Galda.

Cele mai importante servicii pentru liniștirea revoluției le făcură guvernului austriac episcopii români, Nichitici din Transilvania, Petrovci din Arad, Popovici din Verșetz și Ion Bob din Blaj.

Nu e vorba, locotenentul Probst spune într'un raport adresat superiorului său Schultz, locotenent-colonel, următoarele :

„Căpitanul Cloșca a împușcat la moment pe un popă român din Ofenbaia, care îi mustrase pentru revoluțiune“.

În Transilvania austriacii proclamară starea de asediu spre a scăpa pe unguri.

Românii erau prinși de oștile împărătești și dați pe mâna ungarilor să-i judece și execute. Iată conținutul unei scrisori de atunci:

„Tabla ungurească din Aiud ține ședințe în Alba și omoară pe români cu țeapa și cu roata“.

„Joi 25 Noembrie traseră în țeapă pe căpitaniul lui Horia, pe alți doi îi uciseră cu roata și la alți trei le tăiară numai capul. Vineri omorârea din nou nu știu câți, iar Sâmbătă uciseră 5 cu țeapa și cu roata. De aci înainte vor executa zilnic, fiindcă procesul sumar e scurt“.

Tot în Densusianu se poate citi:

„Jurnalul unguresc „Maghiar Hirmondo“ scrie pe ziua de 6 Decembrie 1784“:

În ziua de 25 Noembrie au executat în Alba Iulia pe Ursu Uibaru, fiul adoptiv al lui Horia, pe care l-au tras de viu în țeapă, lui Toma Singheteanu Vasile și Savu Munteanu le tăiară capul care fu pus în țeapă, iar trupurile pe roată, pe Iacob Munteanu și Irimia Martin îi frânseră pe roată iar pe unul cu numele Mihoc îl despicară de viu în patru bucăți, afară de aceștia cine ar putea spune câți au fost prăpădiți cu pușca, iar prinși se afla o mulțime mare“.

În comuna Bercheș furcile fură așezate chiar în poarta cimitirului, nobilimea ungară se întrecea cu cruzimile sale față de românii prinși de oștile împărătești, cărora li se predăseră de voie.

După moartea lui Iosif al II-lea urmă fratele său Leopold II, care domni doi ani, apoi urmă Francisc I dela 1792—1835; sub el se introduse regimul absolutist în Ungaria, reprezentanții claselor se convocau foarte rar și atunci pentru a li se cere bani și soldați; Meternich, puternicul său cancelar, nu ia convocat dela 1812—1825.

Orice participare a cetățenilor la afacerile statului încetase. Meternich dicta, el punea dări, lua soldați, Ungaria era încorporată Austriei.

În Ungaria se formă atunci partidul de reformă care începu lupta atât în contra Curței dela Viena

cât și în contra conservatorilor reacționari unguri, contra elementelor casei magnaților.

Sub Ferdinand V ei obținură introducerea limbii maghiare la autorități, în urmă și la tribunale, apoi obținură permisiunea iobagilor să se poată muta dela un loc la altul, apoi admiterea nenobililor în funcțiuni.

În fine, în 1847, împăratul Ferdinand V deschise Camera ungară din Presburg, citind mesagiul în ungurește.

Dar revoluțiunea franceză, mișcările din Viena a-vură influență și asupra ungarilor.

Ferdinand V admise chiar un minister unguresc, Camera ungară ridică iobăgia, stabili egalitatea religioasă și înaintea legii și decretă unirea Transilvaniei la Ungaria.

Ungurii deveniră stăpâni absoluți pe toate țările cari aparțineau Austriei în partea cisleitanică și-și începură prigonirea sălbatecă a celorlalte naționalități.

Sângele de hun, ungar, se redesteaptă în acești sălbateci. Ei cari erau în mare minoritate față de milioane de alte naționalități, poate 3—4 milioane cel mult, ei cari nu au trăit decât grație Austriei, au început să se arate stăpâni asuprind pe toată lumea.

Ei inventații, miluții casei habsburgice, din grația căreia trăiau și trăiesc și astăzi, voind să formeze statul maghiar, cum nu a existat nici odată în istorie, a făcut ca țiganul care a ajuns împărat.

De aceea deveniră odioși. Croații și românii îi repudiară și se răsculară.

Croații își aleseră de căpetenie pe generalul Jelacici.

Jelacici trecu la 11 Septembrie 1848, granița ungurească, cu croații săi, proclamând formarea unei Austrii mari.

La 3 Octombrie, împăratul dizolvă Reichstagul unguresc.

La 2 Decembrie, împăratul Ferdinand V abdică în favoarea nepotului său Francisc Iosif I.

La 15 Decembrie Reichstagul unguresc declară nulă această abdicare și protestează contra urcării pe tron a lui Frantz Iosif I.

Atunci Windischgraetz intră în Ungaria și ocupă Presburgul.

Jelacici cu croații săi bate pe unguri la Moor.

La 5 Ianuarie, 1849, ungurii sunt izgoniți din Budapesta; ei fug cu Reichstagul lor cu tot la Debrețin.

Un singur general al ungarilor luptă cu noroc în Transilvania și acela nu era ungar ci polonezul Bem.

Românii iau partea împăratului sub conducerea lui Avram Iancu, Axente, Popa Balint, Buteanu și alții, distrug oastea ungurească a lui Vörösmarti. Axente ia Aiudul și se distinge ca totdeauna în lupte.

N'a avut casa habsburgă element mai devotat și mai brav ca pe români și pe croați.

Koșut este în stare să formeze 112 batalioane și 6 regimente de husari cu cari Georgeyi ia ofensiva și bate pe Windischgraetz la Solnoc, Isaseg, Waizen și Nagy-Sablo asediind și Comornul.

Austriacii fug în dezordine din Pesta retrăgându-se la Presburg.

La 4 Aprilie, un manifest al împăratului Frantz Iosef decretează încorporarea Ungariei la Austria, Reichstagul unguresc, din Debrețin, îi răspunde, declarând pe împăratul Frantz Iosif detronat cu întreaga sa dinastie habsburgo-lotaringică.

Ungaria se proclamă singură independentă, declarând că-și anexează și țările limitrofe ca Transilvania etc. Koșut este proclamat guvernator al Ungariei, înlocuind pe împăratul Frantz Iosef, detronat.

Generalul Georgyi asediază Buda unde generalul austriac Henzi, cu trupe austriace, apără fortăreața; la 21 Mai căzu Buda, iar guvernul și Reichstagul unguresc reveniră dela Debretin la Pesta.

Atunci împăratul Frantz Iosif rugă pe țarul Rusiei, Nicolae, să-l scape, trimițându-i ajutor.

Țarul Nicolae satisfăcu strigătul disperat de ajutor al „bunului său frate“, Frantz Iosif, și trimise cu cea mai mare bunăvoință, 181.471 oameni din armata rusească ca să supue pe unguri.

Trupele rusești, sub generalul Lueders, pătrunseră pe la Turnu-Roșu și Timiș în Transilvania și luară Sibiu și Brașovul iar armata principală rusească intră, 130.000 oameni, sub generalul Pașchievici, prin Galiția, în Carpați și ocupă Cașovia. Austriacii erau comandați de generalul Haynau, numit și Hyena dela Brescia.

Bem fu bătut în Transilvania la Piski și se retrase în Bănat. Jelacici bătut pe Perțel, Haynau luă cu asalt Raabul.

La 13 Iulie Haynau intră în Pesta și bătut pe Dembinski și pe Bem la Timișoara.

Koșut abdică, cedând dictatura lui Georgeyi, care se predă necondiționat armatei rusești împreună cu 22.000 oameni la Vilagoș.

Koșut fugi în Turcia, 13 generali de honvezi fură împușcați și spânzurați în Arad de Haynau, mulți alții avură aceeași soartă. Constituția ungurească fu declarată nulă și Ungaria fu încorporată ca și toate celelalte state la Austria. Țările limitrofe Ungariei, pe cari Koșut le alipise la Ungaria, ca Transilvania, Croația, Slavonia și Bănatul temișan fură declarate deslipite și de sine stătătoare.

Cine ar fi crezut vreodată ca, aceste țări ai căror locuitori au adus, la vreme de nevoie, mari servicii împăratului în contra ungarilor cari-l detronaseră, acești locuitori români și croați vor fi dați, mai târziu, de acelaș împărat prade aceloraș unguri?

Koşut visase o Ungarie cuceritoare mare, el anexase fără cucerire țări cari nu au aparținut nici odată Ungariei, împăratul Frantz Iosif realizează el singur, mai târziu, visul lui Koşut, formând Ungaria mare și dând pe credincioșii săi supuși pe mâna ungarilor răzbunători, tocmai pentru serviciile ce acești credincioși au adus aceluiaș împărat și dinastiei habsburgice.

În 1851, Arhiducele Albrecht fu numit guvernator al Ungariei. În toată Ungaria domni absolutismul cel mai teribil numit absolutismul lui Bach — Bach era ministrul Austriei.

După rebelul cu Italia, 1859, soarta ungarilor se mai îmbunătăți. Ministrul Bach fu concediat și la 20 Octombrie, 1860, fu convocat Reichstagul la o consfătuire relativă la o nouă lege electorală.

După nenorocitul rebel din 1866, ministrul Austriei Beust se înțelese cu Deak pe baza dualismului.

La 8 Iunie, 1867, împăratul Austriei, Frantz Iosif, acelaș Frantz Iosif dela 1848, detronat de unguri, se încoronează în Buda-Pesta ca rege al Ungariei—și Ungaria primește dar dela împărat pentru serviciile aduse. Transilvania, Bănatul, Croația și Slavonia.

Aceasta a fost răsplata românilor și croaților pentru serviciile lor din 1848—1849.

Iată cum s'a format coroana sfântului Ștefan și cum au cucerit ungurii Transilvania, Croația și Slavonia.

Formarea dualismului austro-ungar a decurs din necesitatea unei siguranțe a bazei dinastiei habsburgice.

Dinastia habsburgă era amenințată de două pericole: pericolul german și pericolul slav.

Pangermanismul cu „Deutschland ueber allés“ tindea la un și mai mare imperiu german care să fie compus din tot ce este german în Europa.

Până la Francisc I, împăratul Austriei se numea împărat al sfîntului imperiu roman de națiune germană, titlu care dura deja de o mie de ani. Francisc I, în urma uniunii renane, luă, la 6 August 1806, titlul de împărat al Austriei și cu aceasta se termină vechiul imperiu german.

Rezbelul dela 1866 cu Prusia și învingerea Austriei la Koenigraetz, făcu ca Austria să piardă orice autoritate morală în statele germane.

În pacea dela Praga ea recunoscă dizolvarea uniunii germane de sub hegemonia ei, ea recunoscă noua formațiune a Germaniei, sub conducerea Prusiei și renunță la coproprietatea Slesvig-Holsteinului.

Tendințele pangermaniste se pronunțau cu toată tăria, elementul german austriac gravita spre o mare Germanie, se părea că dinastia habsburgă, ea singură germană, și-a pierdut baza ei din Austria în elementele germane.

Prusia încorporase Slesvigul-Holstein, regatul Hannoveri, Kurhessa, Nassau, Frankfurt a Main și părți din Hessa-Darmstadt și din Bavaria. Ea refuzase cererea lui Napoleon III să se dea Franței Rheinpfatz și Mainzul.

Al doilea pericol era elementul slav de care Austria este plină.

În Nord, elementul slav al Boemiei, Moraviei, Galiției și Lodomeriei, în sud, elementul slav, sîrbesc în Slavonia, Croația și Dalmația.

Cechii, Slovaci, Polonezii, Rutenii (ruși), Slovenii, Sîrbi, Croații și Bulgarii.

Elementul slav reprezenta în anul 1870 în Austria 16 milioane de suflete.

Elementul maghiar 5.500.000, elementul român 3 milioane și elementul german 8 milioane și jumătate.

De atunci slavii au ajuns astăzi la 21 milioane, germanii la 11 milioane și jumătate, ungurii la 8

milioane 800 de mii—după statistica lor—și românii la 4 milioane.

Și elementul slav era cuprins de curentul panslavismului și dinastia habsburgă se temea și de el ; mai rămâneau două elemente, ca două insule într'un ocean de slavi și de germani, aceste insule erau unghurii și românii și la ele s'a gândit să-și găsească limanul casa habsburgă. Ea a preferat pe unghurii și a format Ungaria dând pe slavi și pe români prada acestor dușmani ai casei habsburge și uitând serviciile și credința seculară a românilor și a croaților.

Nu e vorbă pe atunci unghurii numărau 5 milioane și jumătate, românii 3 milioane, dar uitase casa habsburgă că elementul românesc compact și omogen număra, pe atunci, 11—12 milioane și azi a ajuns la 14 milioane.

Ce imperiu puternic și cu o bază sigură și de ordine ar fi făcut casa habsburgică cu un dualism austro-român ?

Elementul unghuresc lipsit de ordine și cu o civilizație care s'a ilustrat în deajuns în Camerile lor actuale, este oglinda întreagă a națiunii maghiare. Elementul unghuresc a crescut de atunci—spun unghurii—dela 5 milioane și jumătate la 8 milioane 800 de mii, cu toate că elementele străine, sunt trecute ca urmașii adevărați ai lui Arpad.

În adevăr, creșterea este cel puțin ciudată. A crescut, în acelaș timp, românii cu 30 la sută, slavii cu 30 la sută, germanii cu 35 la sută, iar unghurii dublu, cu 60 la sută. Mai mare desmintire că cifrele unghurești nu sunt adevărate, nu se mai poate.

Din ce nu au făcut oare unghurii unghuri ? !

Dar unghurii nu sînt mulțumiți, spectacolul care îl înfățișează, certurile și bătăile din parlamentul lor este unic în lume și reaminteste origina lor sălbatecă.

Un arhiduce austriac ar fi exclamat: Ungaria

trebuie recucerită din 50 în 50 de ani ca, în urmă dinastia habsburgică să-i dăruiască din nou libertatea și existența, ca vechiul joc să reînceapă.

Persecuțiunea la care se dedă azi ungerii față de naționalitățile credincioase—la vreme de grea cumpană—casei habsburgice, este tot ce poate fi mai degradator, barbar și hunic.

România

Tot, fără de pretențiunea de a scrie eu o istorie a noastră, ci culegând, din istoria dată, punctele principale, redată aproape în stil telegrafic, cum am făcut și cu istoria celorlalte state, voesc a forma un fel de repetitoriu a datelor principale, voesc a schița și istoria noastră.

Și apoi care este românul care să nu știe ce a fost? de unde a venit? ce este? și chiar ce vrea?

Care este românul care să nu-și cunoască origina—și cel din urmă păstor din Transilvania știe de imperiul roman, de Traian, de columna lui Traian, de Dacia, de Daci și de Decebal—și nu vorbesc numai de păcurarul Cârțan.

Dacia cuprindea țara care se mărginea la vest eu riul Tisa, care cuprindea la nord munții Carpați, la sud avea Dunărea și la est Dniștru ca frontieră.

Dacii erau de origine geto-tracică și formau un popor războinic care devenise periculos marelui imperiu roman.

Regele lor Burobaste, sau Oroles, bătu, în secolul al 2-lea înainte de Christos, pe Bastarnii cari căutau să intre în Dacia venind din regiunile Vistulei de

sus. Regele Burebista cuceri, în anii 60—45 înainte de Christos, țările pînă la Dnipru.

Dacii trecură în Moesia, chiar și în Macedonia, luptând contra împăraților romani.

Domițian fu forțat să închee o pace rușinoasă cu regele Decebal, care stăpînea toată Dacia.

Împăratul Traian șterse această rușine.

În anul 101 d. C. el luă lui Decebal o parte din Dacia, dela Porțile de fer pînă la Olt, iar în 105 Traian trecu cu legiunile sale, peste podul de piatră (Pons Traiani) pe care romanii îl construiseră peste Dunăre, în dreptul Porților de fer, în Dacia.

Traian luă capitala Daciei, Sarmizegetuza, Dacia întreagă deveni, în 107, provincie romană.

Decebal și cu cei mai de frunte Daci se sinuciseră de disperare în modul cel mai eroic.

Columna lui Traian, dela Roma, mai vorbește și azi despre acest războiu victorios pentru Traian.

Dacia primi administrație, cultură și colonii romane și se romaniză cu totul.

Limba Dacă a dispărut cu desăvârșire, cu toate că, propriu zis, ocupațiunea romană, în Dacia, nu a durat decât vreo 170 de ani, dela Traian la Aurelian, limba țarei a rămas un dialect al limbei latine, limba românească, care o vorbim noi români și astăzi.

Și-a retras Aurelian legiunile, le-a trecut în Moesia, numind acea parte Dacia ripensis, dar poporul latin, care se formase, coloniștii cari se așezară și se contopiră cu Dacii rămași, nu s'au retras nici din Dacia superioară, Transilvania cu capitala Sarmizegetuza, nici din Dacia inferioară, România.

Aurelian și-a retras în anul 271 legiunile, poporul însă a rămas la căminurile lui, cari apropiiau o vechime de 170 de ani. A avut el de luptat cu invaziunile barbarilor și cu norocul schimbător, dar a persistat, nu a pierit și-l vedem și astăzi mândru de străbunii săi romani și daci.

Colonii romani rămași și dacii nu s'au stins. Au trecut peste ei Goții, Hunii, Gepizii, Avarii, Slaviți, Bulgarii în 680, apoi Ungurii, Hunii cei noi, (830), Pecenegii (900), Cumanii (1050), au trecut unii după alții, toți barbarii și s'au dus cum au venit și încă unora nu le-a mai rămas nici numele și nici urma.

În toate aceste țări, cari formau Dacia Veche, locuiesc și astăzi Români. Așa, sub sceptrul habsburgilor sînt 4 milioane de români, din cari în Ungaria sunt 3.500.000 români, numai în Transilvania, sunt 1.800.000 din 2.500.000 de locuitori, în Basarabia și Rusia 1.500.000, în Bucovina 250.000, în peninsula balcanică peste un milion, în Serbia 200.000, în Bulgaria 100.000 și în România 7 milioane.

Toată Dacia veche cuprinde și astăzi un element etnic omogen, cum nu exista omogenitate în nici o altă țară or națiune din lume. Acest element, curat românesc, număra aproape 14 milioane de suflete din cari numai un milion sunt pe partea dreaptă a Dunărei, 7 milioane liberi în România, alte 4 milioane în Austro-Ungaria și 1 milion jumătate în Rusia, toți în masă compactă de partea stîngă a Dunărei, în strămoșeasca Dacie și Carpați.

În secolul al X-lea și al XI-lea se mai găseau în Dacia așa numitele banate independente, din cari unele au rezistat, timp îndelungat, cu toată lipsa de unire.

În secolul al 14-lea se încheagă două state independente din ele, Muntenia și Moldova.

Mai era viață în coloniile divului Traian.

În anul 1330 Basarab I întemeie în Muntenia dinastia Basarabilor. Mircea era stăpînul ducatelor Făgărașului și Amlașului, el stăpînea Kilia și Dobrogea din Bulgaria cu Silistra.

Mircea bătuse pe Baiazet la Rovine și luă în 1394 turcilor țările dincolo de Dunăre, în Bulgaria.

Chiar după bătălia dela Nicopole, 1411, în care

Baiazet sfărâmă obrăznicia regelui unguresc Sigismund, Mircea păstră independența României, păstră domnie pământească, opri locuirea turcilor în România și își asigură liniștea țării; în schimb el se obligă a plăti turcilor o sumă de bani, ca tribut, ca să i se dea bună pace cu toate că îi bătuse.

Sub Vlad Țepeș, 1456, turcii încercară să-și facă drum prin România spre Ungaria și Europa de West, la 1477 turcii prinseră pe Vlad Țepeș și îl omorâră.

Veni epoca neasemănată, neîntrecută, epoca lui Mihai Viteazul.

În anul 1594 Mihai curăță România de turci, și de tătari, de acele horde sălbatice în care nu era de cât forma de om, fondul era de hiene.

El bate, la 13 (25) August 1595, armata lui Mohamed III, sub Sinan Pașa, la Călugăreni.

El încheie tratatul dela 9 Iunie 1598, cu împăratul Rudolf II și bate la Selimberg și la Sibiu, nerușinarea și infamia ungurească conduse de Andrei Batori; el învinge în trei bătălii pe Ieremia Movilă—tot neagra desunire—și se proclamă, la începutul anului 1600, în Alba Iulia, intrarea triumfală, de domnitor al Munteniei, Moldovei și Transilvaniei.

După divul Traian, divul Mihai Viteazul.

Dar intrigile la Curtea lui Rudolf al II-lea nu mai încetează. Austria vede în eroul nostru național în Mihai Viteazul, un pericol și, fără de nici un scrupul comite cea mai mare, cea mai neagră și ingrătă crimă, obicinuită de Austria, pune să asasineze pe Mihai Viteazul când el, fără apărare, încrezător în Austria și în generalii săi, se afla în lagărul armatelor aliate dela Turda.

O asemănare groaznică de fapte a acelorași criminali, a acelorași asasini. În anul 1601 moare asasinat mișelește, din porunca împăratului Rudolf II Mihai, prin instrumentul său Basta, general austriac.

În 1634 moare asasinat din porunca lui Ferdinand II, fiul celebrului Rudolf al II-lea, salvatorul imperiului austriac, învingătorul din războiul de 30 de ani, celebrul Wallenstein. Pe când dormea într-o casă din orașul Eger, Ferdinand al II-lea trimește pe asasinii mercenari Butler, Gordon, Devereux. Ei se furișează în casă, noaptea ca tâlharii, ca și în cortul lui Mihai, surprinde în somn pe Wallenstein, care se deșteaptă să vadă ce înseamnă gălăgia, când Devereux, mercenarul, sparge ușa și străpunge cu partizana pieptul lui Wallenstein,—și aceștia se numeau soldații austriaci—exact acelaș procedeu ca și cu Mihai, trădare și crimă.

Și Basta era generalul austriac al lui Rudolf al II-lea, el era italian, un mercenar odios, născut în Tarentul din Neapol, mort la Viena în anul 1607, unde fu îngropat cu mari onoruri. Împăratul, pentru serviciile ce-i aduse, ca asasinarea lui Mihai ș. a. îl făcuse baron și conte al imperiului.

La 1551 împăratul Ferdinand I lasă să se asasineze de către italianul Castaldo, Martinuzzi, acela care îi predase coroana și cetățile Transilvaniei.

Asasinat Martinuzzi în 1551, asasinat Mihai în 1601, și asasinat Wallenstein în 1634, într'un interval de 83 de ani 3 asasinate.

În anii 1632—1654 domni în țară Matei Basarab. În 1714, Constantin Brâncoveanu este dus la Constantinopol și acolo, împreună cu cei 4 fii ai săi, decapitat.

Muntenia ajunsese la discrețiunea Turciei, care o dădea în exploatare celui care oferea mai mult, epoca tristă a fanarioților.

Dela 1769—1774 și dela 1806—1812 Muntenia fu ocupată de ruși, dela 1789—1791 de austriaci, dela 1821—1822 de turci.

În urma tratatelor dela Kuciuc-Kainargi 1774 Constantinopol 1779, Iași 1792, București 1812, Akerman 1826, Adrianopol 1829 și Petersburg 1834

preponderanța Rusiei deveni din ce în ce mai mare. Contele Kiselev impune, în 1832, regulamentul organic.

În 1848 regulamentul fu ars de români, dar când în urmă rușii și turcii sufocară din nou tendințele de libertate ale românilor.

Tratatul, din 1 Mai 1849, dela Balta Liman, pune atât Muntenia cât și Moldova sub controlul comisarilor ruși și turci.

În 1850 turcii și rușii părăsiră țările, dar ele sunt din nou ocupate, în 1853, de ruși.

Războiul Crimeei forță pe ruși să părăsească principatele. Tratatul dela Paris, 30 Martie 1856, avu ca urmare unirea principatelor sub denumirea de România 1859; să vedem acum și istoria Moldovei până la 1859.

Și Moldova făcea parte din Dacia. A avut și ea de suferit și de trecut mai aceleași peripecții ca și sora ei Muntenia.

În 1360 o stăpânea Bogdan, voivodul românilor din Maramureș, care stăpânea și Bucovina și Basarabia până la Dnistru, granița Moldovei.

Alexandru I cel bun 1401—1432 avu războaie cu polonii, ungurii și tătarii pe cari îi bătu.

Ștefan cel mare 1457—1504 bătu 120.000 de turci la Rahova 1475, luă Chilia și Akermanul, luă Pocuția și ajunse chiar înaintea Lembergului 1498.

Fiul său Bogdan III încheiă cu turcii prima capitulațiune. Petru Rareș ajunse cu turcii, în 1529, până sub zidurile Budei, el făcu pact cu turcii, cari recunoscără libera alegere a domnilor, administrație suverană internă și legislația independentă a Moldovei.

Sub urmașii lui Vasile Lupu, turcii nesocotesc din ce în ce mai mult aceste drepturi. În 1712, turcii trimet pe cel dintii fanariot, pe Niculae Mavrocordat, de atunci începe trista epocă a domniei acestor

greci din fanar, cari năpădeau țările romane spre a le exploata, după cum dedeau mai multe pungi cu bani la Constantinopol pentru luarea lor în arendă.

Moldova începe să fie împărțită. În 1775, Austria fură Bucovina zicând că-i este cedată de turci. În zadar, Grigore Ghica, se opuse contra acestei spoliațiuni, turcii îi taie capul. În 1812 rușii fură Basarabia.

În timpul domniei lui Ion Sturza, după pacea dela Adrianopol 1829, generalul rus Kiselew face și în Moldova acelaș lucru ca și în Muntenia, introduce regulamentul organic.

La 1848, sub rusofilul Mihai Sturza, începuse revoluțiunea, dar în acelaș timp intrară și armatele rusești în Moldova și cele turcești în Muntenia.

Tratatul dela Balta Liman avu aceleași consecințe pentru amândouă țările surori, adică dreptul de intervențiune egală atât din partea Rusiei cât și a Turciei pe timp de 7 ani în principate.

Apoi urmă războiul Crimeei, cu ocupațiunea rusească, ca să-i urmeze dela 1854—1857 ocupațiunea austriacă.

În fine, în 1856 veni și tratatul dela Paris care înapoie Moldovei o parte din Basarabia răpită de ruși la 1812, Ismailul, Bolgradul și Cahulul.

Turcia institui în ambele țări caimacamii, Pe Teodor Balș în Moldova și pe Alex. D. Ghica în Muntenia, și convocă, în Martie 1857, divanurile ad-hoc în București și în Iași. Acestea deciseră : 1) Respectarea autonomiei și a drepturilor principatelor ; 2) Unirea principatelor sub numele de România ; 3) Prinț străin, ereditar, ales dintr'o dinastie domnitoare europeană ; 4) Neutralitatea ; 5) Reprezentanta națională și toate aceste sub paza puterilor garante.

Aceste deciziuni ale divanurilor ad-hoc române nu fură nici pe placul puterilor și nici pe al Turciei. Din contra, conferința din Paris a puterilor decisă,

în 16 August 1858, ca principatele să nu se unească și să plătească tribut Turciei.

Corpurile legiuitoare nu ținură nici ele în seamă această decizie și aleseră atât în Moldova cât și în Muntenia, pe aceeaș persoană, formând astfel uniunea în persoana lui Alexandru I Cuza, care primi cu obligațiunea să abdice, în favorul unui prinț străin, în momentul când se va săvârși și uniunea reală a principatelor. Cuza fu detronat în noaptea de 22 Februarie 1866.

La 13 Mai 1866 constituanța proclamă alegerea prințului Carol I de Hohenzollern-Sigmaringen ca domn al României și puterile recunoscute, la 24 Octombrie, starea aceasta a lucrurilor.

În 16 Aprilie 1877 România încheie un tratat cu Rusia în vederea trecerii trupelor rusești spre Turcia, la 24 Aprilie rușii trec Prutul și ocupă porturile de trecere spre Turcia.

Eșecurile suferite de armata rusă, în luna lui August, în lupta dela Plevna, luarea ofensivei din partea turcilor când o parte din armata rusească cuprinsă de panică, fugi din fața inamicului trecând peste podul dela Șiștov, rușii epuizară și ultima lor resursă, garda imperială, făcu pe Rusia să ceară ajutorul României, căci, cauza creștinătății este perdută.

Vestita telegramă a marelui duce Nicolae adresată prințului Carol. Tarul Alexandru I sosi în persoană pe câmpul de luptă.

45.000 de români cu 144 de tunuri trecură în ajutorul rușilor din Bulgaria, unindu-se cu armata rusească dela Plevna, fiind toți puși sub comanda supremă a prințului Carol al României.

Purtarea românilor în acest războiu fu admirată de toți. Plevna fu luată, Osman pașa se predă armatei române care îl predară rușilor.

Recunoștința învingătorului, așa zisului învingător, a Rusiei, fu însă neagră. Rușii au tratat direct

cu tureii la San Ștefano uitând cu totul pe români.

România se declarase singură, dela 10 Mai, independentă, în contra voinței Rusiei. Rusia cerea, nici mai mult nici mai puțin, decât desmembrarea României ca și când România nu iar fi fost aliatul al cărui ajutor îl implorase și care o scăpase dela dezastru. Rusia cere Basarabia românească, care fusese retrocedată României în 1856, uitând că această Basarabie, până la Dnistru, a aparținut până la 1812, din timpurile cele mai vechi, Moldovei din care făcea parte integrantă.

Dacă, la 1856, în timpul resbelului Crimeei, prințul Meternich, marele cancelar al Austriei, a putut exclama că lumea va rămânea mirată de necunoștința Austriei, cea cu neutralitatea armată contra Rusiei, care salvase la 1848 Austria, apoi, cum va trebui să rămâe lumea, și istoria lumii cum să califice această procedare de aliat ?

Dar Rusia își făcuse treaba, România era prea mică, s'a supus; cu atât mai mult că și puterile, în congresul dela Berlin au nesocotit-o tratând de ea fără ca să o primească la masa verde.

La 12 Octombrie 1878, camerile române au fost forțate să ratifice raptul Basarabiei și să se mângâie că primise în schimb Dobrogea, de peste Dunăre și accesul la marea Neagră.

Așa dar știrbită în teritoriul și demnitatea ei, după un resbel victorios și glorios, România perde o provincie autohtonă românească, o parte din vechea Dacie, perde o mulțime de vieți ale eroilor români pe câmpiile Bulgariei, cheltuește sume importante și se alege, la 26 Martie 1881, cu titlul de regat.

Iată scurta istorie a unei lungi și în mare parte triste vieți românești.

*

* *

Daca istoria lumii este judecata lumii, atunci învățăturile trase din istorie sunt și dreapta judecată.

a faptelor. Orice altă combinațiune orice altă iluziune, aparține domeniului fantastic ori ignoranții.

Ai învățat din propria experiență și ai văzut și din experiența altora că focul arde, or și cât de frumoase fețe ar avea flacăra or jeratecul, nu te mai confiezi lui că iar te arde.

Puhoiul turcilor ne-a cruțat, poate mai mult din calcul de cât de teamă. Rezistența unui Mircea, Ștefan ori Mihai, a făcut ca acest puhoi să ne respecte țările; noi nu am fost nici odată pașalâc turcesc.

Un lucru reese din studiile chărților geografice : Tendința de extensiune a turcilor.

Pe cât timp partea din dreapta Dunărei a fost complect cucerită de turci, ca să-i zic turcită, ca peninsula balcanică întreagă, Ungaria pînă chiar din sus de Buda și pînă la gurile Dunărei, partea stîngă a Dunărei a fost cruțată. Transilvania, Muntenia, Moldova, Polonia și Ucraina au fost sub suzeranitatea Turciei ca state tributare.

Austria însă ne ia în 1669 Banatul și Oltenia cu Craiova pînă în Olt, în 1775 ne ia Bucovina, Rusia ne ia la 1812 Basarabia și toate sub pretextul falacios că facem parte din Turcia învinsă.

Și așa se rupe corpul țării românești de acești șacali nesătoși.

Poporul bulgar se reface ca prin farmec. Nu sunt de cât 35 de ani de când nu exista Bulgaria, de când bulgarii nu aveau un petec din țara lor independent, de când ei trebuiau să se refugieze la noi spre a se putea organiza, învăța, complota, etc.

Revendicările noastre sunt toate la stînga Dunărei, aici se găsesc subjugate provinciile cari au format Dacia veche, Dacia lui Decebal, provincii cari rînd pe rînd ne-a fost răpitate.

Din această scurtă istorie rezultă că românul nu pierde și că din legionarii lui Traian, din vechii Daci, sunt astăzi încă 14 milioane de suflete cu dor de țară și de neamul lor. Puhoiul popoarelor sălbatice

emigrante au trecut, românul a rămas.

Unul câte unul asupra lor s'au dus și se duc.

Noi așteptăm evenimentele. Bulgarii au fost mai norocoși. Ei au preparat, cu o muncă neobosită și cu un țel hotărît, aceste evenimente.

Sigur că Austro-Ungaria încă nu se află în situațiunea „omului bolnav“ după țărnicurile Bosforului și că Rusia reprezintă cel mai formidabil imperiu cel puțin ca întindere.

Cu toate acestea, un singur om a fost în stare să intre, în 1600 în Alba Iulia și să se proclame domn al Munteniei, Moldovei și Transilvaniei. Acest singur om, care însuflețea pe toți, care avea gândurile de mărire și recucerire a țării strămoșești a fost Mihai Viteazul, asasinat de austriaci în cortul său la Turda.

14 milioane de suflete românești au un ideal. Acest ideal va cere sacrificii și românul le va face vărsându-și odată sângele și pentru cauza lui.

Resbelul, da, este o barbarie nedemnă de făptura omului civilizat, dar nu-i mai puțin adevărat că reboaele sunt o necesitate și chiar o datorie când dreptul îți este călcat în picioare, existența ta sdrențuită și nesocotită, demnitatea de om chiamă la apărare, la revendicare, la sabie.

Și apoi, de câte ori nu și-au vărsat românii sângele pentru alții în luptele glorioase din timpul Mariei Teresia, la Aspern contra lui Napoleon, în resbelul franco-austriac, apoi la Custozza, istoria militară a Austriei este plină de faptele eroice ale regimentelor românești. Acest sacrificiu de sânge va trebui ca românii să-l facă odată și pentru ei.

Din istorie rezultă că țările noastre ne-au fost răpite de două state mari, de Austro-Ungaria și de Rusia.

Negreșit că astăzi nu ne-am putea război cu ele, dar idealul reîntregirii noastre este într'acolo.

Avem exemplul unei abnegațiuni de felul acesta și încă la o putere mare, la Italia.

Italia a cucerit Tripolitania, pe când Nizza și Savoia aparțin Franței și părțile Tirolului de sud, Trientul, Triestul, Roveredo, etc., etc. țări italiene aparțin Austriei.

Intrebarea ar fi dacă nu poți mai mult să perzi și mai puțin?

Puterile mari își combină diferitele lor planuri de mărire, nesocotind țările mici.

Numai prin unirea lor, țările mici ar putea rezista și s'ar putea impune.

Dar oare este aceasta unire posibilă ?

Elementele cele mai dispartate ca, Albanezii, Grecii, Bulgarii, Sîrbii, Românii s'ar putea oare înțelege spre a se susține și ași da un concurs leal?

Istoria trecutului neagă absolut această posibilitate.

Acum se poate întâmpla că ceea ce nu putem noi, să ne înlesnească Austria și Rusia printr'un război între ele.

Situațiunea de astăzi arată că Austria este gata de război și că Rusia se pregătește, și fiecare ne face promisiuni dacă România i se va alia.

Negreșit, o jumătate de milion de baionete ar face ca cumpăna să atârne de partea cui le va poseda.

În ceea ce ne privește pe noi, Rusia, atât prin Danilewski cât și prin propaganda ce o face societatea lor istorică, ar avea următoarea combinațiune :

Formarea vechei Dacii, probabil cu escepțiunea Basarabiei, desmembrarea Austriei, mărire a imperiului rus, formarea unui regat ceho-moravo-slovac, desființarea Ungariei, formarea unui alt regat sîrbocroato-slovac și formarea unei mari împărății bulgare.

Cât despre Germania, Rușii au planul să desfacă forma de astăzi a imperiului german.

Germania să se descompună în statele cari o compun și au compus-o.

Este vorba numai dacă și Germania se va preta la această poftă mare a Rusiei.

Austria, deocamdată, cu toate luptele naționalităților și deoparte și de alta a Leithei, are poftă și ea de cucerire și cu greu ar părăsi idealul pe care îl nutrește și cu care se învață copiii la școală „Drang nach Osten“, „Salonicul al Austriei“.

Acest ideal ni-l însufla profesorii, de geografie și de istorie, la Viena încă din anul 1872.

De multe decenii se prepară acest ideal și se pândeste momentul. Acum acest moment a venit.

Dar Austro-Ungaria își caută aliați, să'i zic, aliați, în această întreprindere, ne caută și ea pe noi.

Cu toate că, eu cred că Austro-Ungaria ar termina singură cu Rusia, cu Rusia abandonată de Franța, care mai are la spatele ei spectrul, China și Japonia și în interiorul ei pe Polonezi-Finlandezi și nihilisti, cu Rusia care mai are a face cu milioanele de baionete și formidabila flotă a neutralității armate a mării Germanii.

Dar Austria are necesitate să-și asigure partea sa de sud, eventualul atac al statelor balcanice, o răscoală a slavilor din imperiul ei, are și încă o mare necesitate, să astâmpere elementul românesc, care ar gravita spre Rusia, bătăgând în foc pe România ca aliată, iar nu ca dușmană a ei.

Or și ce s'ar zice, Rusia are auroa că a luptat sincer contra turcilor pentru creștinătate și pentru eliberare de sub jugul turcesc.

Tarul eliberator, Nicolae al II-lea, are monumentul său recunoscător la Sofia.

Austria nu are această aureolă, istoria ne-o arată numai rapace, numai interesată, numai nerecunoscătoare.

Nouă ne-a luat Bucovina și a dat țările românești, din imperiu, pe mâna Ungurilor. Sârbilor le-a luat Croația, Slavonia, Bosnia și Herțegovina și acum este în mers să ia și Sirbia, etc., etc.

Dar Austria ne aurește pilula cu o perspectivă. Basarabia, pe care ne-a răpit-o Rusia la 1812 și, să ne luăm și partea din Bulgaria care să ne asigure posesiunea liniștită a Dobrogei.

Propunerea este în adevăr ademenitoare, ea ar rezolva, prin tăria noastră, și chestiunea fraților noștri macedo-români.

*
* *

Din Istorie se poate vedea de cite ori statele nu s'au amenințat și totuși lucrurile au ajuns la înțelegere ba chiar, cum, după lupte victorioase, și chiar păci încheiate au fost refăcute.

Ce diferență este între pacea dela San Stefano și între tratatul dela Berlin? s. a. m.

Acum, tributul de sânge l'au plătit Bulgarii și Sirbii. Toată suflarea turcească a fost îndreptată contra lor. Grecii, norocoși greci, s'au grăbit, fără rezistență, să ajungă înaintea bulgarilor la Salonic, să-și păcălească aliatul care lupta. Grecii se plimbă și trăesc, Bulgarii și Sirbii se luptă și mor.

Un război cât de victorios slăbește.

Floarea inteligenței, puterea tinereții se duce, aceasta a simțit-o Bulgaria. Ea poate să spue vorba lui Pyrrhus Epirot „incă o asemenea victorie și sîntem pierduți“.

Cât pentru greci ei nu s'au dezmințit nici odată în istorie. Anticii romani i-au cunoscut așa de bine în cuvintele „Greaca fides nula fides“.

Forțele vitale ale unei națiuni se epuizează.

Cu ce a rămas Franța lui Napoleon I în bătălia dela Waterloo ?

Bulgaria trebuie să dorească pacea și să împace

pe toată lumea. Profitând de pace și de împăcare să vindece rănilor acestui rebel așa de crâncen și de ucigător pentru ea, în special. Aliații săi sîrbi, cu cari noi românii am trăit totdeauna în simpatie și în pace, ori și cât ar fi obligați să-i dea concursul într'un nou rebel, și-ar lua o sarcină poate mai grea decât puterile lor.

Austria va intra în Serbia ca într'o carte deschisă și se va duce și prin Serajevo și Novi-Bazar și prin Belgrad și Niș drept la visul ei, la Salonic.

Austria va deveni o mare putere și la marea Egee.

Nimeni și nimic nu o va putea împiedeca.

Marea Adriatică o împarte cu aliata ei Italia, visurile de mari împărății ale statelor balcanice se vor spulbera.

Austria va avea mână liberă în Orient și apoi și Turcia o așteaptă ca pe salvatoarea ei.

Elementul slav din Balcani slăbit. Rusia în imposibilitate de a da vreun ajutor. Austria aliata Italiei, Germaniei și a României. Turcia ridicându-și capul. Franța desinteresată și mulțumită cu Marocul ca și Italia cu Tripolisul, când se va mai întâlni Austria cu o asemenea ocaziune?

Cât pentru politica noastră ea se împarte în două.

În politica românească și în politica României.

Va veni și momentul în care aceste două politici să formeze una, nedispărțită și indisolubilă.

Politica românească este politica cea mare, este politica de revendicare, este reîntregirea Daciei noastre, aducerea acasă a provinciilor răpite, eliberarea fraților noștri de sub jugul străin și sălbatic.

Politica României? prepararea și întărirea până ce va suna ora să ne întrupăm și idealul nostru, să știe tot românul ce vrea și unde merge, dacă e vorba să-și verse sângele și să-și dea bucuros viața într'un gând într'o simțire.

